

BUDAPESTI CZÉGEK.

 <p>KOLLERICH PAL ÉS FIAI első magyar 4099 sodronyszövet-fonató és sitaárú-gyára IV., Ferenc József-rakp. 21. Ajánlja számos kiállításán első díjakkal kitüntetett gyártmányait</p>	<p>Fényképezési készülékeket műkedvelők számára, legújabb uti távosképeket kitűnő szemüvegeket és orrcsipeszket, megvizsgálható mal-láshőmérőket, Aneroid (lég- súlymérőket) szabadalmazott rajz- eszközöket ajánl CALDERONI és Társa Budapest.</p>	<p>LATZKOVITS A. (Budapest, váci-utca 22) speciális készítője jó szabású férfi-ingeknek dús választék francia és angol férfi-dívat- és finom szövött áru czikkeiben.</p>	<p>Legmagasabb PÉNZ-KÖLCSÖNÖK SORSJEGYEKRE és egyéb ERTÉKPAPIROKRA előzőbb mint bárhol kaphatók</p>
<p>Toronyórákat legelőbbben, legújabbban és legjob- ban készít: Mayer Károly L. órágyára, Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzékek bérmentve.</p>	<p>KÖZPONTI VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV.-TÁRSASÁG IV., Bécsi-utca 4. szám, legelőnyösebben vesz és elad mindennemű érték- papirokat és pénzemetek.</p>	<p>KERTÉSZ TÓDOR bel- és külföldi műparáruk raktára. BUDAPEST Dorotya-utca 1. sz. Kívánatra új nagy képes ár- jegyzéket bérmentve küld.</p>	<p>KORMOS GYULA ÉS TÁRSA bank- és váltó-üzletben, BUDAPEST, V. Dorotya-utca 5. szám.</p>
<p>SCHOTTOLA ERNŐ Budapest (Foncière-palota). Peronospora fecskendők, rugyanta tömlők, kerti fecskendők, és kutak raktára.</p>	<p>Neuschlosz Ödön és Marcel parket-gyára. Budapest, V., Felső-rakpart 10. Ajánlja kitűnő minőségű puha- és keményfa padozatait. Számos kitüntetés. Nagy készlet. Mintalapok, árjegyzékek ingyen és bérmentve.</p>	<p>KÜHNE E. gazdasági gépgyára Mosonban Legjobb és legelőbb sorvető-gépek, már is 12,600 példányban elterjedve. Mindennemű gazdasági gépek nagy választékban! Főraktár: Budapest, VI. ker., váci körút 21-ik szám.</p>	<p>Fájós lábakra ajánlom készítményemet GERŐ ADOLF cipészemester V., Fürdő-utca 2. sz. Dianafürdő-épület.</p>
<p>VÉRTESSI SANDOR udv. illatszertár „Vénushos” Kristóf-tér 8. sz. a. Budapesten. Ajánlja gazdagon felszerelt illat-raktárát, mindennemű angol és francia illatszereket, hajkenőcs, olaj- és szappan-neműeket, egyedülete nagy választékban bel- és külföldi toletté-cikkeket.</p>	<p>A MAGYAR ASPHALT RÉSZV.-TÁRSASÁG Andrássy-út 30. Elvállal nedves lakások szárazzátételi és minden néven nevezendő asfalt- burkolási munkákat.</p>		

VASÁRNAPI UJSÁG

16. SZÁM. 1893. BUDAPEST, ÁPRILIS 16. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetők feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt félévre 12 frt, egész évre 22 frt. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** félévre 6 frt, egész évre 12 frt. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt félévre 12 frt, egész évre 22 frt. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt félévre 12 frt, egész évre 22 frt.

EGY ERDÉLYI SZÁSZ ÁLLAMFÉRFIÚ A XVII. SZÁZADBÓL.

ERDÉLY története alig ismer szerencsétle-
nebb korszakot, mint a 16-ik század
utolsó és a 17-ik század első tizede.
Rövid hat év alatt egymást váltják fel a kormá-
nyon Báthory Zsigmond, Báthory Endre, Mihály
vajda, ismét Báthory Zsigmond, Basta császári
tábornok, Székely Mózes, ismét Basta, Báthory
Zsigmond harmadszor és Basta harmadszor.

Mindenik kormányváltozás vérözönt és pusztu-
lást zúdított a szerencsétlen országra.
Boeckay trónralépése 1605-ben egy szebb
jövő reményét keltette fel; de a nagy fejedelem,
«a haza atyja» — mint őt egy szász évkönyvíró
is elnevezte, — még ugyanazon év folyamán el-
halt. Követte őt a fejedelmi széken Rákóczy
Zsigmond; de e hajlott korú, beteges fejedelem
hamar beleunt azon küzdelemben, melyet ellen-
felei támasztottak ellene s már két év múlva
leküszönt s átengedte a fejedelmi méltóságot
Báthory Gábornak.

Báthory Gábor tizenkilenc éves ifju volt,
midőn 1608 márczius 7-én a kolozsvári ország-
gyűlésen fejedelemmé választották. Fényes név-
vel óriási vagyont és nem közönséges nagyra-
vágást vitt azon fejedelmi székre, melyen már
négy őse ült, s honnan családjának és nem-
zetének egyik disze — Báthory István — a
lengyel királyi trónra emelkedett. Az ifju kor-
nak még csak küszöbén, ragyogó külsővel, ha-
talmatlan testtel kiváló lelki tehetséget, fiatal
korához mérten valóban bámulatos ravaszságot
párosított; de a tettvágyat és nemes ambíciót,

Budapest, VIII., József-körút 41. sz.

A magyar királyi államvasutak gépgyára
legkitűnőbb szerkezetű és a versenyeken eddigelé legyőzhetlen maradt
gőzcsepplógarnitúráit,
hengerkazános lokomobiljait,
szalmakazalozó gépeit,
gőzkukoriczamorzsolóit és Stibor-kőrfűrészeit
kedvező feltételek mellett ajánlja
a magyar királyi államvasutak gépgyára vezérügynöksége
Árjegyzék ingyen. **BUDAPEST, VIII., József-körút 41.** Árjegyzék ingyen.
Tervezések elkészítése végett, a levelezések, küldemények és megrendeléseknek, mindig csak az utóbbi cím használandó. — Vízváznak a címre!

Budapest, VIII., József-körút 41. sz.

WEINWURM ANTAL
tenyképezés első magyarország
chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3,
készít mindennemű
cizinkedezési dűczöt
antotypia, phototypia,
chemigraphia és chro-
motypia után. Alap-
rajzok, térképek, ha-
lászatok fotolitografiái
úton a
legújta-
nyosab-
ban sok-
szorosít-
tatnak.
Külön
berendezés
házonkívül
való fény-
képfelvéte-
lekre.

Csak 10 forint!
Acort-citera.
Egy óra alatt megvanulható.
Háza az előbbi. Ára lehel-
vel, dalokkal, gyűrt, kules és
kartonnal együtt 10 frt. Hozzá
65 népdal és chorál, frt 1.20;
dász, induló- és operaballad,
frt 1.20; tírol dalok frt 1.20;
egyházi énekek, frt 1.20. Hang-
jegyzék 60 kr. Hangsíp 30 kr.
Láda 45 kr. Képes terveknek
számos készletét levélben ingyen
és bérmentve.
Hennig Alfred, Lipese.
Csak a követlen hozatal biz-
tosít a valódságról.

Szigeti Lajos
szij és nyereggártó
bőröndös.
Fenséges József főherceg és Coburg herceg udvari szállítója.
Budapest, VIII., Múzeum-körút 10.
A legújabb választék katonatiszti nyergek
és nyergeszekben előírás szerint jutá-
nyos áraton, ugyintén civilnyergesek és
kocsizó löszerszemek minden izének
megfelelő alakban és áraton, ostorok, lovagló-
vesszők és botok, új bőrdíszek, szerszám-
és lőtisztító eszközök. — Képes kimerítő
árjegyzék külön katonai nyergeszekről és
civil urak részére.
Tartálékos tiszt urak nyergeszeket külsőbe is kaphatnak.
Lovagló gépek nagy választékban. — Urasági kocsikok díjjalannal elhelyeztetnek.
A legújabb kantárszűkek kaphatók.

TALÁLMA NYOK
szabadalmazását esz-
köeli mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. Telefon.

BRAZAY KÁLMÁN
SÓSBORSZESZ
Készítménye
BUDAPESTEN
Múzeum körút 23 szám.

Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalilag ki-
tűntetett sósborszesz-készítményem — kelendőségénél fogva — sok
utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azo-
kon czímjegyeimet módosítom s arra két nyomtatásban saját házam
külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegy-
ként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ
Általánosan elismert kitűnő házaszer; különösen a bedörzsölés-
kenő-gyuró-gyógymódnál (massage) igen jó hatású. Ajánl-
ható egyszersmind fogtisztító szerül is, a mennyiben a fogak
fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tisztia, szagtalan
íz nyer a szesz elpárolgása után, ugyintén fejmosásra is a
hajlodegek erősítésére, a fejkorpaképződés megakadályo-
zására és annak megszüntetésére.
Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.
BRAZAY KÁLMÁN
Budapest, IV. ker., Múzeum-körút 23. szám.

WEISS MIHÁLY ELIESÉSE A FÖLDVÁRI CSATÁBAN. (1612.) — A «Magyar történelmi életrajzok» legújabb füzetéből.

mely lelkét áthatotta, elhomályosították a szenvedélyek, ellensúlyozta durva, zsarnokságra és erőszakra hajló jelleme, mely korlátokat nem ismerve, a társadalmi illem és a politikai észleltség törvényeit egyiránt lábál taposta. Nagyravágyó lelke egy hatalmas erdélyi fejedelemségről ábrándozott; a szerény fejedelmi hatalom, melylyel elődei beérték, a családi hagyományképen erőszakra hajló fiatal fejedelmek nem elégítették ki. Kezeit lépten-nyomon megkötve érezte ez országnak mindenestre sajátosság alkotmányát által, fejedelmi méltósága és oligarkhai büszkesége fellázadt az ellen, hogy vendég legyen saját országában, hogy pl. kikötött föltételek mellett lépesse át a százas városok kapuit. Meg akarta semmisíteni a százasok kiváltságos állását, hogy Erdélyből egységes országot teremtsen. És e szándékából nem is csinált titkot. Midőn trónralépése után — így beszéli egy százas krónikás — a tanácsurakkal első ízben ebédelt, azt kérdezte tőlök, hogy miért ostromolta volt János király Szeben városát? És ő maga megadta a választ is: «mert a százasok pénzben bővelkednek.» Egy kis idő múlva pedig hozzá tette: «osztán urak, ha valaki Erdélyt birni akarja, Szeben városának kulcsait vegye zsebébe és úgy bírja a százasokat, valamint akarja.» Tervét végre is hajtotta. 1610 december 17-én Szebent meglepéssel kezébe kerítette, kiváltságait megsemmisítette és fejedelmi katonaság őrzetére bízta, fejedelmi várossá tette. Szeben kulcsait zsebébe tette, de ezéjét, a százasok kiváltságos állásának megsemmisítését, még sem érthette el. Az az ember, ki most Szeben eleste után a százas nemzeti ügy zászlóját kezébe ragadva a fejedelem útjába állott, egy egyszerű brassói szenátor, Weiss Mihály volt.

Weiss Mihály eredetileg nem erdélyi, tehát nem is százas családból származott. Atyja Csehországból, Egerből vándorolt be Erdélybe és telepedett le Medgyesben. Itt született Weiss Mihály 1569-ben s miután iskoláit Kolozsvárról elvégezte, atyjának 1586-ban bekövetkezett halála után egy időre Erdélyt elhagyta. Prágába ment, hol a magyar királyi kancelláriánál nyert alkalmazást s jó szolgálatai jutalmául Rudolf király őt, az alig húsz éves ifjút, 1579-ben Medgyesi előnévvel nemesi rangra emelte. 1590 tavaszán visszatért Erdélybe s Brassóban telepedett le, hol miveltsége, nagy összeköttetési és nemesi rangja csakhamar kiváló állásra juttatták. 1591-ben fölvetették a nagy tanács tagjai közé, 1600-ban szenátornak választották meg s 1612-ben elnyerte a város legmagasabb tiszttségét, a városbírói méltóságot.

Város, nemzete s általában az egész ország közügyei iránt kezdettől fogva nagy érdeklődést tanúsított s nem közönséges tehetségei és széleskörű politikai képzettsége korán fölbresztette a fejedelmi udvar figyelmét is személye iránt. Már Báthory Zsigmond többször bízta meg diplomáciai küldetéssel s még inkább emelkedett tekintélye a Bocskay trónralépését megelőző zavarokban. Az ő műve volt, hogy a százasok 1605-ben szintén elszakadtak Rudolftól s meghódítottak Bocskaynak, s fő része volt abban, hogy a prágai udvarhoz szító Serbán Radul havasalföldi vajda szintén fölhangya addig folytatott német politikájával, Bocskayval békére és barátságos viszonyba lépett. Rákóczy Zsigmond alatt, mint e fejedelem követe, megfordult Konstantinápolyban s mint előbb Prágában, később Tergovistben és Suceavában: úgy most a portánál is hasznos összeköttetéseket tudott városa és nemzete számára létesíteni.

Mert Weiss Mihály első sorban városa és nemzete fia volt. Brassót tekintette hazájának, s a százas népet nemzetének, s hűsége a fejedelem iránt csak addig terjedt, míg a fejedelem városa és nemzete kiváltságait tisztelgetben tartotta. Híven szolgálta Báthory Gábort is e fejedelem uralkodásának két első évében, de Szeben erőszakos elfoglalása szétértte a köztük fennállott kapcsolatokat s a brassói szenátor a hozzá minden körülmények között híven ragaszkodó brassói

polgárok élén nem habozott a forradalom terére lépni. Nyíltan hadat izent a fejedelemnek, s elhatározta, hogy addig a fegyvert kezéből le nem teszi, míg a gyűlölt fejedelmet meg nem bukattja. Számított a fejedelem nyílt és titkos ellenségeinek segítségére, számított konstantinápolyi, moldvai és havasalföldi összeköttetéseire, s számított mindenekelőtt polgártársai kitartására és áldozatkészségére.

Számításában nem is csalódott. A brassói polgárok bizalma vezérük iránt egy percig sem ingott meg s két éven keresztül a fejedelemmel folytatott küzdelemben annyi hősiességet és áldozatkészséget fejtettek ki, hogy ez elismerésünk vivja ki, sőt bálumunkatunka kelti fel. Szövegésekre is akadtak. Báthorynak kifelé nagyra törő, befelé erőszakos politikája minden oldalról ellenségeket támasztott, s Weiss Mihály a fejedelem iránt ellenséges ellenzékét igen ügyesen tudta egyesíteni. Szövetkezett az elégedetlen erdélyi urakkal, szövetkezett a havasalföldi vajdával s keresztül vitte, hogy Konstantinápolyban a Báthory ügyét elejtették s 1612 májusában Giczy András fejedelmévé nevezték ki.

Csak egyben csalódott a brassói bíró: a fejedelmjelölt személyében. Ez ember, kit ő a fejedelmi székre szánt, Giczy András, egy közönséges kalandor volt, mint sok más hajdukapitány e korban, e zsoldosvezérek jellemének minden árnyoldalával, minden nemesebb érzelm és magasabb törekvés nélkül. Elárulta urát a fejedelmet s ellenségeihez csatlakozott, s hogy a fejedelmi széket elnyerje, kész volt feladni az ország önállóságát is. Oly szerződést írt alá Konstantinápolyban, mely arcult tette Erdély méltóságát s ez országot Moldva és Havasalföld sorsára alácsontotta le. Bármily zsarnok, rossz uralkodó volt is Báthory Gábor, fejedelemsége az ország méltóságának megőrzésére több kezességet nyújtott, mint a minőt a kalandor hajdukapitányi kormánya ígért. Ily emberrel Báthory Gábort megbuktatni nem lehetett s Weiss az által, hogy vele szövetkezett, csak saját vesztét idézte elő.

1612-ben július 21-én Giczy, a fejedelmjelölt, néhány török kíséretében megtartotta bevonulását Brassóba, s miután a brassóiak pénzén néhány száz oláh és tatár zsoldost toboroztak, ugyanazon év őszén Giczy és Weiss megindultak a döntő hadjáratra.

Október 8-ikán vonultak ki Brassóból «nagy pompával, mintha nem is háborúba, hanem menyegzőre mennének». Magát Weist azonban szomorú sejtelmek kínozták. Elindulása előtt elrendezte családi ügyeit, megcsinálta végrendeletét, s midőn a városból már kivonultak, többször könyveze tekintett vissza azon helyre, melyhez annyi emlék kötötte, hol oly kiváló szerepet játszott egy évtizeden át, s melyről megjósolta, hogy többé látni nem fogja. Hadserege, melylyel a nagy vállalat kivételéhez fogott, bal-sejtelmét tökéletesen igazolta. Gyülevezés hadsereg volt ez, oláh, rác, magyar, török és tatár zsoldosokból, kiket a Weiss által képviselt ügyhez semmi érdek nem kötött; a kik készek voltak még egy pár nappal azelőtt azon várost, melynek szolgálatában állottak, megrohanni és felpredálni. Igazi elszántság és lelkesedés csak ama pár száz városi polgárban volt található, kiket Weiss a hadjáratra magával vitt; katonai tapasztalat vitéséggel párosulva, csupán ama pár száz lovasban, kik Nemes Balázs, Horváth György és Kálnoki János székely kapitányok vezérlete alatt Giczy körül csoportosultak. Az egész, a nagy ezéllal különben arányban semmi képen nem álló hadsereg létszáma körülbelül 3000 emberből állott, hat ágyúval, köztük a híres brassói nagy ágyúval.

Első ezéllul Háromszék meghódoltatását tűzték ki, s e terv szerint a Barcaság szomszédságában fekvő székely falvakat rohanták meg; mi közben az oláh és a török zsoldosok, de még a városi polgárok is, — Giczy nagy bosszúságára, ki a székelyeket szép szerével szerette volna a maga pártjára vonni, — iszonyuan raboltak és pusztítottak. Nem sok ellentállással találkoztak. A nyílt községekből a nép menekült éjszakra Csik felé, csupán az uzoni és ilyefalvi megerősített templomkastélyok dacoltak egy pár napig. Minden jól látszott menni. Földvárt is elhagyta a fejedelmi őrség; a brassóiak akadály nélkül megszállottak; a háromszéki székelyek pedig hódolatot ígértek. De míg Weiss a székelyekkel alkudozott, a hadsereget Illyefalvánál élleml

szerekkel ellátva, lassú menetben Hidvég felé vonult, az alatt a fejedelmi hadak is összegyűltek. A székelyek által értesítve, Báthory a két udvari gyalogokat Allia Farkas alatt Földvár felé küldötte, hol ez a Török István alatt kivonult csiki és marosszéki székelyekkel s Mocsonyi és Folti hajdukapitányok csapataival egyesült. Magyar források az egész hadsereget 1200 lovasra teszik; úgy látszik azonban, nem számítják a gyalogokat, nevezetesen pedig a székelyeket, kik pedig kétségtelenül részt vettek az ütközetben.

Weiss és Giczy október 4-én értesültek a fejedelem hadseregének megérkezéséről, s e híre azonnal az Olt jobb partján Földvárral szemben Hidvégre vonultak. Giczy megpillantva az Olt bal partján táborozó hajdukat és székelyeket, rögtön belátta, hogy nyílt ütközetbe bocsátkozni részben megbízhatatlan, részben gyakorlatlan hadseregükkel nem észélyes, azt tanácsolta, hogy vonuljanak vissza Brassóba, vagy valamelyik százas község, Hermány vagy Feketehalom templomkastélyába. De Weiss nem engedett. Az eddig kivívott sikerek megszedítették és sértette büszkeségét az a gondolat, hogy ily nagy előkészületek után ütközet nélkül ismét Brassó falai mögé meneküljenek. «Talán nem ültél eleget a brassói hősök fizekkel melletted» szólott gúnyosan Giczyhez, s véleménye szerint az ütközet elfogadása határozatba ment. Átszállították az egész hadsereget az Olton s a Földvár alatt Brassó felé elterülő síkon csatarendbe állították. Október 16-ikán délelőtt vívott az ütközet, mely Giczy előrelátása szerint a brassóiak óriási vereségével végződött. A fejedelmi hadak első rohama néhány pillanat alatt eldöntötte a csata sorsát. Az oláh és rác zsoldosok — mint a brassóiak hitték, a vajda titkos utasítása szerint — úgyszólván kardcsapás nélkül megfutottak, s futásuk zavarba hozta a többi csapatokat is. Hiában kísérelték meg Giczy és Weiss a csatarendet fentartani; páni rémület szállotta meg az egész hadsereget, s mindenki elhárnyva fegyverét, futott, a merre tudott.

Most már Giczy és Weiss is kénytelenek voltak menekülésre gondolni. Magyar csapata által környezve, és védve, Giczy elérte Brassót, de Weiss magára maradt. Midőn látta, hogy minden veszve van, egyetlenegy szolgálója kíséretében Brassó felé vágatott. Nem sokáig ment. A Barcaza vizénél lova kidőlt; így Tunyogi Gergely nevű hajdú utolérte s rövid küzdelem után leterítette. Fejét levágták s Szebenbe küldötték a fejedelemhez, ki azt a piacponyra vonatta. Három napig állott ott, mignem október 22-ikén egy rendkívül heves vihar után eltűnt. Testét a brassóiak a csata után pár nappal felkeresték és a szintén elesett Heltner György szenátorával együtt a városba szállítva eltemették.

Nagy volt a gyász Brassóban a szerencsétlen ütközet után, mely egy csapással hírtelen a város minden reményét megsemmisítette. Mindenkinél volt kit siratni, de a magánygyász háttérbe szorult azon nagy veszteség előtt, mely a várost nagy fának halálával megrendítette. Benne a város és a százas nemzet legtehetségebb politikusként vesztette el, ki egyedül volt képes e válságos időben oly ellenféllel szemben, minő Báthory Gábor volt, a város és a százas nemzet kiváltságos állását Szebennek, a fővárosnak bukása után is fentartani. Nem közönséges lázadó volt, — mint Báthory nevezte, — még kevésbé nagyravágyó pártitűt, ki polgártársai vérével és a haza pusztulásával saját föl-emelkedését tervezte. Egy százas író, — még pedig kortársa, — gúnyosan jegyezte föl róla, hogy kancellár akart lenni, az általa fölemelendő fejedelem mellett; de ha talán gondolt is ilyesmire a küzdelmek rá nézve kedvező korszakában, a Giczyvel való összeköttetés után, iratai és egész élete megczáfólják az a feltevést, mintha az általa megindított küzdelemben a személyes indoknak, a nagyravágyásnak bárminő része lett volna. Ép oly kevéssé látszik valószínűnek, hogy a bécsi udvar iránt érzett rokonszenv, a német-pártiság ragadta volna a fölkelés terére. Igaz ugyan, hogy a fölkelést mint a német párt szövetségese kezdte meg, s még Forgách és Serbán Radul kudarcára után sem szűnt meg a bécsi udvar segítségét sürgetni; de csak addig és annyiban volt német-párti, a meddig és a mennyiben a bécsi udvar törekvései az általa képviselt ügy érdekében összhangzatban állottak.

A LUBLÓI EMBER.

Kisérletes krónika.

(Folytatás.)

Ira MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Villámként terjedt el az eset híre odakünn. Este félre tudták már a szomszédos Obgarton, Gnezdán is. «Isten ítélete volt!» Sügtak-bügtak a népek. «Ejh — mondák az istentelenek — szívészélhűdés érte; ennyi az egész.»

A hajdú elszaladt a szomorú hírrel a nemzetes asszonyhoz. «Hozzon kend lepedőt is, a mibe beletakargassák.» Mlaczkó, a tizedes, a Szent Mihály lovárért futott el a temető bódéjába, míg fiát, a Gyurit, elküldte a kántorhoz, hogy löditsák meg a harangot.

Tudós Trnovszky Melichár kántor uram értesülvén a történetről, legott felküldötte a harangzórt a toronyba, de biz a szent harang nem adott semmi hangot. A mint egyet ütött rajta a nyelv, megrepedt, elállt a szava, mintha mondaná: «No, én bizony nem sirok a Kaszperek miatt.»

Mlaczkó pedig, midőn hozná vállán a Szent Mihály lovát, megbotlott a kis hidon egy kiálló rozoga dongába, ő maga hanyatt esett, a ló pedig lebukfenezett a patakba, mely épen hóolvadás lévén (1718-ban febr. 28-án), dagadtan, szilaján vitte tova. Hát a Szent Mihály lova is elszaladt, mintha mondaná: «No, én ugyan nem viszem a Kaszpereket.»

Rémület szállta meg a lakosságot e jelek. Kaszperekné, a ki a szomorú híre ott termett a kurián, hiába volt szép asszony, hiába kérte

Lebukfenezett a patakba, mely szilaján vitte tova.

ELMARADTAM A VILÁGTÓL.

Elmaradtam a világtól,
Csak utána ballagok;
Megvadulva, tükön-árkon
Fut a lova s itt hagyott.

Szekeében kurjongatva,
Mint a nászra, száll a nép
S gúnyyal néz az elmaradtra,
A ki lassan küzdve lép.

Büszkén kérdik: hol a szárnyam?
Még ha ennyi volna csak!
De hátul a kas farában
A cigány is rím kaczag,

«Ejja-huja!» — könnyen élni
Mégis, mégis nem bírok;
Hol gyönyör vár, mit se félve
S árral uszni nem tudok.

Csak előre, jó barátok!
Hagyjátok most engemet;
Nem irigyen nézek rátok,
De nekem hát nem lehet!

Kocsisotok, látom, jól hajt,
De ha tán kerék szakad,
Akkor ismét szójátok majd
S oda tartom — vállamat!

Fejes István.

összetett kezekkel a jelenlevőket, hogy tegyék fel a holttestet egy saroglyára és vigyék haza, senki sem mert mocezzanni; ha már a lelketlen tárgyak is megtagadták, élő ember hogyan merje?

«Ne is vegye rossz néven, nemzetes asszonyka, de senki se bolond, hogy elkárhozzék.»

Mária kitorlta a könyveket a gyönyörű szeméből, aztán megvetőleg bigyesztette el azokat az élveteg, duzzadt ajkait.

«Hát nincs Lublón egyetlen férfi sem? Mire előlépett maga a sztarosza és így szólt nagy mellét kidülszve:

«Hát én kutya vagyok, Jablonszka Mária? Nekem szólj, ha valamit akarsz!»

Mária egy halás pillantást vetett rá. Vére megbizsergett. Ejh, ha ilyen az az elkárhozás, többet ér a mennyinél!

«Intézkedjél, jó uram, — felelte Mária, — hogy a férjem holttestét haza hozzák.»

«Én magam vinném el, ha bírnam: mert egy Lubomirszky nem fél a pokoltól sem; de a többinek nem parancsolhatom meg, mert az isten ellen nincs jogom senkit küldeni. Hanem eredj fiam, Mlaczkó, vezesd ide iziben Kaszperek istállójából az ő fehér nyerges lovát. Majd haza viszi ő a gazdáját.»

Épen beállt már az esti szürkület, mikor a fehér paripa, a híres «Palkó», felnyerített a kuriá udvarán. A sztarosza felkapta öbe a Kaszperek nehéz holttestét és felültette a Palkóra, a lábait összekötözve kötelekkel a ló hasa alatt és a halott begöbített derekán a kantárt átkapcsolva.

Azután maga fogta meg a ló zablóját és így szólt Máriához:

«Menjünk hát, Kaszperekné asszonyom.»

A főmeg lassú morgásban adott hangot a csodálkozásnak.

Mégis csak valami ez! Ilyen tán soha sem történt! Egy sztarosza, egy ilyen nagy úr vezeti a lovat! Hát nem szép végtisztessége volt a tolvajnak? No, nézze meg az ember. Hát legyen aztán valaki beesületes. Hanem bizony a sztarosza bőrében se szeretnék lenni a másvilágon.

«Annál inkább ezen az innenszón!» — jegyezte meg irigy csillámlású szemekkel a Salgovicsék síheder fia.

«De iszen, viszi már a sztarosztát is az ördög», — vélte Pruzsinszky József uram.

«Nem is egy ördög, de kettő — duplázott rá Hertelyné asszonyom. — Mert két szeme van ám annak a menyecskeknék.»

«Már az igaz. Látszik, hogy eddig se hiába zörgött a haraszt.»

Zörgött itt mostan száz haraszt is, — de a különös menetet senki se kísérette. Egyedül mentek a kuriától a Kaszperek házúg az obgarti úton. Csak néhány vásott kölyök kullogott utánuk messziről.

A sztarosza a lovat vezette, mely lassan, szomorúan lépkedett; volt az apróztott léptében valami gyöngyözés; a holt lovas iránt. Sem a fejét nem hajgálta fel kevélyen, mint egyébkor szokta, sem a testét nem rázogatta, sem a farkával nem csapkodott, csak ment, ment egyenletesen, csendesen, mintha tő szelid tükre ringatna úszó ravatalt...

Balról az özeveg ment, bágydán felelgetve a sztarosza szavára. Egyedül voltak, beszélgethettek.

«Lehet-e most reményem, Mária? Eddig hiába esengtem a kegyeier, pedig mindent elkövettem. Hiszen tudja, Mária, Ma érzem az első édes nézését. — Lehet-e most reményem?»

A nő összerázkódott:

«Nem tudom, nem tudhatom. — tagoló; — most még ne kérdezzen semmit. Hátha hallja?»

Mintha megmozdult volna a holt lovas. A paripa megállt magától. Valóban a kötelek engedtek alul s a test féloldalt csúszott. Jaj, mindjárt leesik a lucskoba.

A sztarosza megigazította: tovább mehettek.

«S mit szándékozik egyelőre tenni, Mária? Ott marad egyedül abban a pusztá házban?»

«Nem, haza megyek Varsóba, a szülővárosomba.»

«Húzza oda valami?»

«Nem; innen tol el valami.»

«Megmáshatatlant ez a határozata?»

«Csak a halálom változthat rajta. Mindössze néhány napig maradok itt a temetés után, míg némileg rendbe hozom a dolgokat. A megboldogultnak sok követelése van künm.»

«De adóssága is sok van. Egyik megesi a másikat. Egyszerűbb volna mindent itt hagyni és elmenni. Én is veled megyek, Mária, ha megengeded.»

A negyvenes években járó sztarosza hangja olyan lágy, reszketeg lett, mint egy diáké. Mária elfordította a fejét.

«Miattam azt teheti, a mit akar», — felelte hidegen.

«Tudom, hogy mit tegyek. Elküldöm holnap a lemondásomat. Elég gazdag vagyok. Nem szolgálom tovább a királyt, hanem a szívemet. Mit szólás ehhez, szép Kaszperekné?»

A szép Kaszperekné csak sohajtott erre és beburkolódzott a nagy kendőjébe. A kutyak rémletesen vonítottak a portákon, a merre átmertek; a templom tétjékán egy kukik hallatta vérfagyasztó hangját.

A Luzanszkyék házában egy maoska leugrott a hibuból és egy darabig a zsupfedélzetén csúszva egyszerre kinyújtózott s hopp, levetette magát a lóra, a halott mellé és ott a ló hátán megállt fénylő szemével, a sötétben is világítva. Valami borzadálygerjesztő volt ebben. Mit akarhat ott az a nagy fekete maoska? Sieszen innen, te gyalázatos!

De a maoska meg sem mozdult, míg csak be nem érték a Kaszperek-portára. A «Palkó» ló megállt terhével a tornác előtt. Nem várta ott senki, csak egy nagy, fehér komondor és a szolgáló.

«No, most már vegyük le a halottat. Segítsen,

SZÉCHENYI HANNA GRÓFNŐ.
(Breton parasztleány.)

NÁDASY IRMA GRÓFNŐ.
(Magyar parasztleány.)

A JÓTÉKONYCZÉLU BAZÁR M. MÁRIA TÉLI KERTJÉBEN.

Jantyk Mátás eredeti rajza.

A JELMEZES VIRÁNNEPÉLYRŐL.

Az egyes alakok Koller utófal (Ferdinánd) és Strelisky fényképei után.

JANKOVICH ILONA.
(Spanyol cigányleány.)

LÓNYAY MARGIT GRÓFNŐ.
(Oláh parasztleány.)

APPONYI TERÉZ GRÓFNŐ.
(Olasz parasztleány.)

SZÉCHENYI ALICE GRÓFNŐ.
(Japán nő.)

BAKONYI KLÁRA.
(Hollandi leány.)

JANKOVICH MÁRIA.
(Olasz parasztleány.)

GERLÓCZY PAULA.
(Francia parasztleány.)

VÉCSEY MAGDA BÁRONŐ.
(Magyar parasztleány.)

FÖLDVÁRY VALÉRIA.
(Székely parasztleány.)

DESSEWFFY BOLLA GRÓFNŐ.
(Olasz parasztleány.)

BOBULA MARISKA.
(Indus táncosnő.)

FREUND ELVIRA.
(Török nő.)

FREUND JULISKA.
(«Fin de siècle», század-végi nőalak.)

A 'Palkó' ló megállt a tornác előtt.

Goró Lajos rajza.

sztarosza uram. Te pedig siess be, Annuska, gyertyát gyújtani.

Lubomirskyt még egyszer átnyalabolta Kaszperek, bevitte a szobába, s végig fektette a nagy ebédlő-asztalon. Hanem fújt és lihegett is utána.

— «Ne maradjak itt virrasztani?» — kérde suttogó hangon, a menyecskéhez hajolva.

— «Nem, nem. Isten mentsen!»

— «Pedig jól elbeszélgetnénk» . . .

— «Majd máskor, majd később, majd valamikor . . . a temetés után.»

Egyedül maradt halottjával az asszony, egész éjjel. Megesimálta neki a ravatalt; felöltöztette legszebb ruhájába; vörös nadrágba, kék dalmányba; a lábaira ráhuzta a sárga sarkantyús eszímait, a fejére feltette a vörös kalpagot. Ugy festett ottan kiterítve az égő viaszgyertyák között, mint egy alvó kurucz vitéz.

A következő nap a temetés előkészületeivel telt el; de már azokban a testvérek is segítettek. Megérkezett Kaszperek György Lócséről és este felé Kaszperek Erzsébet, férjezett Manácsy Pálné is előkerült.

A temetés harmadnap délután volt, márczius elsején. (Ugy látszik, ebben az esztendőben hosszabbnak ütött ki a februárius a rendesnél.) Kaszpereket, mint előkelő polgárt, a templom mellett Szent-János-temetőben illette egy hely, — a mi ellen nagy zúgolódásban tört ki a nép, de a sztarosza elrendelte, nemkülönben azt is, hogy a város összes harangjait meghúzzák. Azok nem is voltak olyan makacsok, mint a tegnapi előtti kis harang. Sőt azóta a Szent Mihály lovát is kihálázták egy félóránra a város alatt, minél fogva teljes rendben és pompában ment végbe a temetés. Nagy sokaság volt jelen nemcsak Lublólól, hanem Gnédzáról és a szomszéd helységekből is; két pap celebrált s a kántor szép beszűzött verseket mondott.

Künn a temetőben, mikor a rögök dübörögni kezdtek a lebecsült koporsón, irtózatos orkán kerekedett. De hát ebben nincs semmi csoda. Egyébként pedig minden a maga természetes rendjén ment. S a lublóiak azzal a megnyugvással léptek ki a temető kapuján, hogy:

— «No, egy rossz embert már megint bekapartunk. Ezzel is kevesebb; punktum.»

A szép özvegy asszonyt a sztarosza vezette karonfogva a koporsó után, sőt visszajövet is lakásáig, mert bizony csúszós volt az út a reggeli fagy után. Hát mi rossz van abban, hogy a gyenge, összetört folyóka-virág valami támogató karhoz kapaszkodik.

A sztarosza vig, szeretetreméltó volt visszafelé menet. Csevegett-fesegett mindenfelét; még meg is nevette Kaszperekét. Ilyenek az asszonyok! Oh, be szépen vette ki magát a mosoly azon a bánatos arcon! Mint hóféhér ruhán piros rózsabimbó.

Othón, a kapuban, tegnapielőtti ígéréte emlékeztette a sztarosza:

— «Ugy-e, megengedi, hogy megmelegedjen egy kicsit odabenn?»

Czudar, csipős idő járt; tele volt a bajusza, szakállá zuzmarával.

Kaszpereknél habozott.

— «Megérdemlem, Mária, — sügta érzélgösen. — Hidd meg, Mária, megérdemlem.»

Mária intett neki, hogy jöjjön hát.

Keresztül mentek a pitvaron. A sztarosza szíve hangosan dobogott s meg nem állhatta, hogy át ne fogja az asszony derekát nagy csintalanul. Egy kis előleg a boldogságból.

— «Ugyan menjen, sztarosza; maga nagy bolond. A kezére ütnek, de az enyém meg van dermedve, mozdítani sem bírom. Inkább nyissa ki hamar az ajtót.»

A sztarosza kinyitotta a szobáját, de egy irtózatos ordítással visszahőkölt.

Barátságos meleg csapott ki belülről; az asztal meg volt terítve és az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály, piros arczával, vidáman, úgy, a mint szokott, bicskájával nagy karajt vágva az előtte levő kenyérből.

A sztarosza elrohant, mint az örült, ki a pitvarajtón, a kapun futott, lélekszakadva futott egész hazáig, ott befeküdt menten az ágyába, kilelte a hideg. Egész éjszaka félre beszélt, csodálatos lidércekkel viaskodva; éjféltáján felsert hivatott hozzá, a ki eret vágott rajta; reggelre egy kicsit jobban lett.

Epen a herbatheáját itta, a mit a gazdasznya tartott kezében, mert forró volt a bögre, úgy, hogy csak kanalanként adogatta neki, mikor megnyitott az ajtó és belépett Kaszperek Mihály.

— «Jézus Mária, szent József!» kiáltá rémuléten a gazdasznya s a bögre kiesett a kezéből, száz darabra összetörve.

Kaszperek megállt az ajtónál. Egy nagy ezüstcsantos kék köpenyeg volt rajta, kihúzta alóla a jobb kezét s megfenyegette vele az ágyában sápadtan fetregő Lubomirskyt.

— «Vigyázz, sztarosza, azt mondom, vigyázz magadra. Ha még egyszer kedved jönne a feleségemet megkóstolni: földön, falon, fán, vason keresztül ott termek és megfojtalak. Vigyázz magadra, sztarosza!»

Ó volt; Kaszperek volt. A *másvilági út* semmit sem változtatott rajta, — csak a hangja lett idegenszerű, különös; valami dohos siri volt rajta.

A hogy jött, eltűnt, lépteit nem lehetett hallani, de látni mindenki látta. Az udvaron találkoztott a sztarosza hajdúval, jó reggelt mondott neki és megezbálta a szakállát. A hajdú ordított, mert a szakállának egy része a Kaszperek kezei között maradt. A váltán, míg ő fent járt, odaadta a lovat egy polyák katonának fogni. Egy aranyat dobott oda neki most, miután előbb jól hátha ütötte. Igazán kedélyes egy kísértet volt.

S aztán felpattant a Palkóra, végig száguldott a városban. Vörösös gőz lövelt ki a ló orrlukáin s patkójának nem volt semmi nesze a keményre fagyott göröngyökön. Az emberek rémulve futottak szét, a merre ment.

— «Ugyan hamar visszajött» — hüledezének a babonás vén asszonyok. — Már meg se melegedett a föld alatt. De persze így kellett annak történnie. Ugy esküdött meg, hogy: «be ne fogadja testemet e föld.» Hát itt van ni, be nem fogadta.

— «Jó szerencse, — fecsegték mások, — hogy a lithván asszonyka még a halála napján hazament, most rajta töltene a boszúját.»

— «Elér ez Varsóig is, ha kedve tartja. Hiszen azért lovas kísértet. Ilyen még nem is volt. A rendes közönséges kísértetek mindig gyalog jártak eddig s többnyire éjfélkor. Lucifer is tanult és újít. Az az egy bizonyos, majd meglássák kegyelmeitek, hogy a ló nem hiába van alája adva.»

Egész Lubló városa lázban volt. A főbíró összehitta rögön a szenátust a kuriára tanácskoznival, mitévők legyenek. S a kuriát viszont kíváncsi népsokaság állotta körül. Egész nap jöttek a csodálatosnál csodálatosabb hírek. Itt volt, majd ott volt Kaszperek. Ezt tette, vagy emezt mondta. Innen egyenesen Obgartra lovagolt, ott a mézárónál, Oszwald Pál uramnál odalökött a tükere negyven tallért:

— «Kend már tegnap ott járt a feleségemnél a tartozását követelni, mikor én a ravatalon fektüdtem. El akarta vinni az egyik üszőjét; tanulhatna kend mórest máskor. Itt vannak a tallérai!»

S ezzel újra felült lovára, de visszajára ült; háttal a ló feje felé.

Maga Oszwald uram jött jelenteni ezt a kuriára, öt darab tallért leolvastván a zöld asztalra, azzal a töredelmes vallomással.

— «Nagy bűnös vagyok magam is, nemzetes nemes tanács. Gonoszul jártam el. Nekem csak harminczöt tallért tartozott Kaszperek ös óta. De engem is elkapott a bűn, gondoltam magamban: az asszony úgy se tudja, és negyvenet mondtam előtte tegnapelőtt. S ime, ma mikor megolvastam, csakugyan *negyvenet* találtam. Elfogott a félelem, nem merem megtartani az így szerzett pénzt, elhoztam a templomra.»

A főbíró dühbe jött:

— «Takarodjék kend innen, de iziben. Még a templomra hozza az ilyen pénzt, hogy nem szegyenli magát!»

Aztán a bírói botjával lökdöste le egyenként az asztalról az istentelen tallérokat, undorral dünyyögén:

— «Guruljatok vissza gazdátokhoz, Belzebubhoz!»

Déli harangzóig együtt ült a tanács, de semmit se bírtak határozni. Mindössze sopánkodtak, jajveszkeltek, míg végre azt indítványozta Pavlovskij Kristóf:

— «Hivassuk el a papot! Ubi humana deficit, ibi divina incipit auxiliá. A hol az emberi segedelemnek vége, ott kezdődik az isteni segedelem. Ez emberi segedelem itt bevégeződött. Gyarló földi törvény, hóhér pallosa, katona golyója, kardja nem fogja Kaszpereket. Most már hadd csinálja tovább a dolgot tisztelendő Hanulkovics János uram. Ha igazi szolgája az istennek, hát beszéljen most a gazdájával.»

Volt is azután engesztelő mise a halottnak büneiért, de a beharangozott lakosok e szent buzgólkodás alatt is egyre a Kaszperek viselt dolgairól sugdostak, tereféretek.

Biz az csakugyan visszajáról ült a lovon. Úgy ment végig Gnédzán is, a hol szintén fizetett egy pár helyen adósságot. De iszen derék, becsületel kísértet az, a ki tudja a maga kötelességét. Annál bizony okosabbat is tehetne a tisztelendő úr, mint hogy visszaimádkozza az anyaföldbe. Ma is apró ezüst pénzt szórt Obgarton a gyerekek közé. Hát nem szép ez egy kísértettől. Legalább addig hagyjuk künn, míg az a hordónyi arany elfogy. Bizony kár Kaszperekét bántani. Elfér ő itt köztünk.

(Már ugyan hiába zálogosította el Zsigmond király Lublót. Mégis magyar föld ez, *magyar erkölcsökkel*. Még a kísértet is mindjárt népszerű lesz, mihelyt a hatóság kezdi üldözni.)

Estére hazakerült Kaszperek, miután a városi erdőben is csatangolt; egy öreg asszony legálább azt mesélte, (ezek az öreg asszonyok mindig többet látnak, mint más ember, pedig rosszabbak a szemek), hogy a lejtőn lefelé hempergett a lovával együtt, majd a ló, majd a lovas került alól. Nem látott még ilyen lovaglást soha anyaszülte — dicsértessék a Jézus Krisztus.

Este vacsoránál az Anna szolgáló hordta fel neki az ételeket. Úgy evett, mint egy arató tót, nem pedig mint valami finnyás kísértet. — legálább így beszélt Anna másnap reggel a kútnál, hozzátette azt is, hogy sokáig beszélgetett este a feleségével, túl az éjfél kakas kukorikolásán is. Bár szepegett, még se állta meg, hogy ne hallgatózék a kulcslyuknál, de mit ér, lengyelül beszéltek, nem értett meg semmit, de reggelre már hire-hamva se volt; a megvetett ágyába bele se feküdt, vankos és lepedő gyüretlennek maradt.

A lublóiak megőrültek, hogy az engesztelő mise csakugyan segített. A sztarosza is felelt néhány nap múlva, de maga mégsem mert elmenni a szép asszonyhoz, hanem a szakácsnőjét küldte megkérdezni, hogy mikor költözik Varsóba.

— «Semmikor, — felelte a szép asszony mosolyogva. — Az uram nem engedi.»

— «Éjh, ostobaság!» — dörmögte a sztarosza; — «az a bolond kísértet megzavarta. Pedig mi köze már ő hozzá Kaszpereknek?» Aztán a szakácsnőjének mondá, de a maga megnyugtatóra: — «Mert ritka házasság az, édes Katka, a melyik az egyik fél halálával be ne végződjék.»

No, ez épen azokból a ritkákából való volt. Mert két-három hét múlva, mikor már-már napirendre kezdtek térni a lublóiak, majdnem abban a hitben, hogy egy napig álmodtak mindnyájan, s ennyi volt az egész, — egyszerre csak megint megjelent Kaszperek fehér lován, vörös kalpagal, veres nadrágban, kék dalmányban, sárga sarkantyús csizmákkal. Uram, én istenem, épen azt a ruhát viselte, a melyikben eltemették.

Megint megszállta a félelem a lakosokat, — kivált mert Kaszperek is kellemetlenebb kezdett lenni. Be-benézett adóssaihoz, mikor épen nem várták, ott termett fehér lován házuknál, néha fényes nappal, néha sötét éjjel és bezörgött az ablakaikon:

— «Itt vagyok, én, Kaszperek Mihály. Hozzatok el holnap a pénzemet, a mivel tartoztok.» El is vitték másnap rendesen. Nem kellett ahhoz egzekució. Mondta is a szépsi kormányzó, Kozanovich Felicián, nagy nevetve, mikor meghallotta:

— «Ördögös Kaszperek. Meg kellene tenni királyi adósszédnek.»

Váratlanul jelent meg s váratlanul tünt el hetekre.

Járt-kelt mindenfelé. Kód vette körül az alakját. Mert sok maradt meg még abból a ködből, a mit Kálmán király elfujt. A mi rossz történt a városban, azt mind Kaszperek csinálta. Roppant vérekeny kísértet volt. Szalgovics Andrásnak megérintette egyszer a jobb karját: azóta csúsz van benne, nem tudja emelni. Obgarton meggyült egy szénáspajta. Nem akadt a tűznek gazdája. Hát bizonyosan azt is Kaszperek gyújtotta fel.* Rá néhány napra sok veszett kutya támadt Lublón. Azoknak is állítólag sós kenyérdarabokat hajgált volna ki az ablakon Kaszperek; attól vesztet meg.

Vége is ez nem mehet így örökké. Tenni kellene valamit. Meg kellene nézni a halottat a temetőben. Hátha voltaképen el sem temették. Hátha csak üres koporsót eresztettek le a sírba!

Igen, bizony, de erre engedélyt csak a krakkói püspök adhat. Hát jól van, hadd menjen egy deputáció azonnal Krakkóba nagyszű Szembeck Mihályhoz, hogy engedje meg a sír megnyitását s a halott megégetését. Hadd komponáljon egy szép levelet Wilsinsky Ferencz**; az a legjobb pen-

nájú emberünk. Aztán hadd vigye a püspökhöz Maczkó Jakab és József János; mindakettő mestere az ékes szavaknak; kikérik azok még az agártól is annak a háját.

De addig is ki kell hallgatni hit alatt a tanukat, legfőképen pedig a szép Kaszperekét; ő tudja legjobban, a ki együtt él vele, hogy kísértet-e, vagy ember; a hajdani férje-e, vagy az ördög a férje képében.

Legjobban elkeserítette Kaszperek jelenléte Lubomirskyt. Nem volt itt több maradása. Idéges lett, félt s mindjárt a tavasz első fuvalmával átköltözött Krakkóba az udvarhoz. Ha az embernek egy kísértet a vetélytársa, akármilyen gvallér legyen is, jó odább állni az útból. Hiszen van Krakkóban elég csinos asszony!

A királynak kedvelt embere volt a sztarosza. Gyakran meghívta a palotába. Lón, hogy egy este kártyáztak s a király néhány aranyat nyert Lubomirskytől. Ő felségének az volt a szokása, hogy a mit szerencséjétekon nyert esténként, azt másnap sétájában kiosztogatta a legrongyosabb utca-gyerekek közt.

Egy ilyen királyi séta után történt, hogy Krakkó különböző pontjain öt vagy hat gyereket fogott el a rendőrség, kik hamis aranyat akartak váltani. A kihallgatásnál minden kölyök egyiránt vallott.

— «Hol vették az aranyat?»

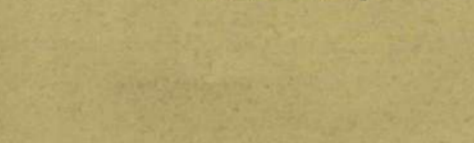
— «Ő felségétől kaptam.»

A rendőrfőnök a másnap kihallgatáson bátor volt előhozni ő felségének a különös esetét.

Goró Lajos rajza.

A szép özvegy asszonyt a sztarosza vezette a lakásáig.

Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

A király, II. Ágoston, az «erős» (ha nem volna király, akkor «vastag»-nak neveznék) megütközésel mondá:

— «En Lubomirskytől nyertem az aranyakat. Járjon utána a dolognak!»

A rendőrfőnök, Novogradskij Péter, mindjárt áthajtatott a palotából barátjához, Lubomirskychoz és ezer aranyat kért tőle kölcsön, hogy valami sürgős becsületbeli adóssága van.

Az rögtön kinyitotta a fiókját és kiolvasta az aranyakat. Mire Novogradskij elkezdte azokat egyenként vizsgálni, pengetni, két külön rakásra osztályozva.

— «Hát ez mire való?» — kérdezte a sztarosza.

— «Hát csak elválasztom a hamisakat az igazaktól, hogy mikor aztán vissza kell adnom, tudjam, mennyi igazat és mennyi hamisat hozzak magammal.»

— «Ne beszélj bolondokat!» — nevetett a sztarosza.

— «Épen nem tréfálok, — szolt sötéten a rendőrfőnök. — Az aranyak, a miket a király nyert el tőled tegnapelőtt, hamisak voltak egytől-egyig.»

A sztarosza elsápadt.

— «Lehetséges-e?» — dadogá.

— «Annyira bizonyos, hogy ime ezeknek is mintegy kétharmada hamis pénz. Gondolj csak vissza rá, kitől kaptad!»

A sztarosztának gyorsan megvillant az eszében:

— «Huh, tudom már; attól a gaz Kaszperekétől!»

— «Hát az ki? Hol lehet elfogni?»

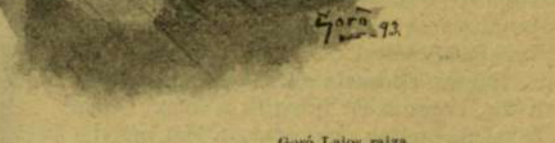
— «Sehol, mert már meghalt.»

A rendőrfőnök összeráncolta szemöldeit.

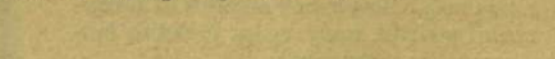
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

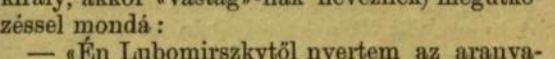
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

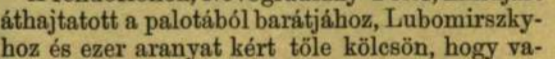
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

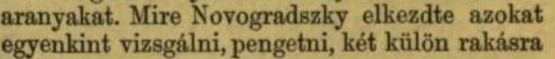
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

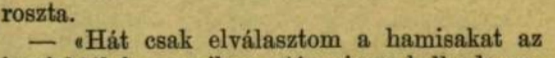
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

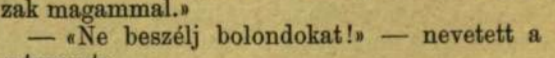
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

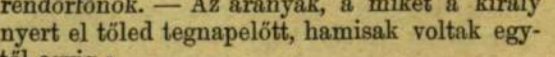
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

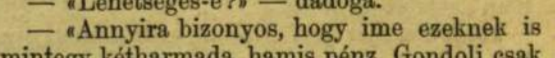
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

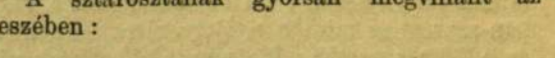
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

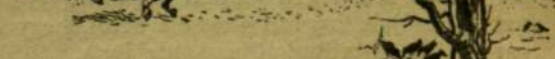
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

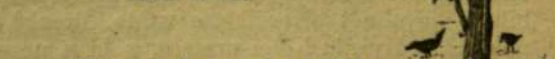
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

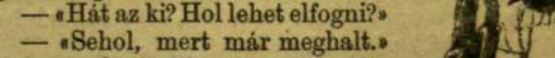
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

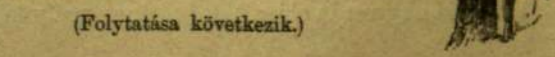
Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

Goró Lajos rajza.

Az asztalfőn ott ült Kaszperek Mihály.

Magyarul: «Mert a késedelmezés miatt a boszorkányságtól való rémület erősbövéen és új erőre kapván, arra kényszeríti az egész várost, hogy a nyugalomra rendeltett éjszakákat nappalokká tegye, bár az ébren levők sem mentesek a kápolódástól. S minthogy a halottkísértést előidéző eféle hatásokat a fő ok csillapítani szokták, a mint a szokásos gyakorlat úgy it, mint a szomszéd községekben is annyiszor bizonyította, erre a halottkísértésre pedig a helybeli tisztelendő bíróknak hatalma nincs, elhatároztuk, hogy méltóságod s föltisztelendőséged kérjük meg alázatosan, a m ennyiben engedelmével kívánságainkat megvalósíthatjuk és a későbbi veszőlyéktől megszabadulhatunk, megígérvén, hogy előleges bizottsági nyomás alapján mindent kellő rendben fogunk végrehajtani. Egyébiránt méltóságod és föltisztelendőséged egészégetért és boldogságáért Istenhez imádkozván, legmelyel b tisztellett és köteles engedelmességgel maradtunk

legálázatosabb és leghódolóbb szolgáló

(Lubló város pecsétjének helye)

a bíró a hátsókkal együtt az egész község nevében.

* Nem ember keze gyújtotta fel, hanem a holt «phantasmája» — jelenti Kozanovich szépsi kormányzóknak Salgovics Ferencz «frumentator pro meliori fide et documento.»

** A városi magisztrátus Szembeck Mihály püspökhöz küldött levelének eredetije a lengyel nyelvű quart kódexhez van csatolva, s a vége így hangzik:

«Invalens enim ex mora et vires resumptus Phantasmatis horror cogit totam civitatem poetas quieti destinatis vertere in dies, non deest tamen et vigilantibus illis. Et quoniam similes effectus per exhumationem principalis causae sopiri conseruaverit, nisi mox toties his et in vicinis locis practentus docuit, eandem vero exhumationem Rudus Loel Parochus non habuit in sua facultate, humillime Illustri et Reuerendissimo Vran regendam duximus, quietem mediante ejus permissione desideriorum aorum compositis fieri valeamus, et ab ulterioribus periculis liberari, Promittentes praevia signorum practicabiliun pro deputatus inquisitione omnia debite ordine nos executuros. Interim pro salute et feliciss

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Francziából fordította HUSZÁR IMRE.

(Folytatás.) (16-ik képlemény.)

X.

Igy végződött egyelőre e gyászos történet. Telek Ferencz gróf élete egy hónapig veszélyben forgott. Senkit sem ismert meg, még hajdúját, Roczkót sem. Mikor a legerősebb lázban feküdt, halálra vált ajkai csak egy nevet rebegettek: a Stilla nevét.

Az ifjú gróf megmenekült a haláltól. Az orvosok ügyességének, Roczkó szakadatlan gondozásának és főleg fiatal, életerős testalkatának segítségével felépült. Elméje érintetlen maradt az iszonyú megrázkódtatástól. De, mikor az eszmélete s azzal együtt az emlékező tehetsége is visszatért, mikor eszébe jutott az *Orlando* tragikus végeleneke, melyben a művész jelke megtört, így kiáltott föl:

— «Stilla! . . . az én Stillám!»

És a kezét mintegy tapsra nyújtotta ki. Mihelyt a gróf az ágyat elhagyhatta, Roczkó kicsikarta tőle azon ígéretet, hogy el fogja hagyni ezt az átkozott várost és haza megy krajovai kastélyába. Mindazonáltal, mielőtt elhagyta volna Nápolyt, imádkozni akart az elhunyt sirjánál és el akart tőle még egyszer és örökre búcsúzni.

Roczkó elkísérte a Campo Santo Nuova. Ferencz itt leborult a sirhantra és kétségbeesetten szaggatta a földet, melybe legszívesebben eltemetkezett volna ő maga is . . . Roczkónak sikerült őt elvonaszolni a sírtól, mely egész életét és boldogságát magába zárta.

Telek Ferencz gróf néhány nap múlva csakugyan elutazott családjának ősi uradalmára. Ott élt a kastélyban öt évig, teljes magányban; még csak a park küszöbét sem lépte át. Fájdalmát nem volt képes enyhíteni sem az idő, sem a távollét. Felednie kellett volna és ez lehetetlennek látszott. Stilla emléke elváhatlanul összeforrt életével és vannak sebek, melyeket csak a halál képes meggyógyítani.

De abban az időtájtban, mikor elbeszélésünk kezdődik, az ifjú gróf már néhány hét óta elhagyta a kastélyt. Menynyit és mily sürgetően kellett Roczkónak könyörögnie, míg a gazdája elszánta magát, hogy odahagyja azt a magányt, a melyben szemlátomást szenvedett. Am legyen, ha Ferencz gróf nem bír vigasztalódni, de legalább is igyekezzen szórakozni és a fájdalmát, a mennyire lehet, elfeledni.

Utiteret készítettek tehát, a mely legelőször is Erdély meglátogatásából állt. Roczkó azt remélte, hogy később a gróf majd rábírható lesz, hogy folytassa európai utazását, melyet a nápolyi események oly borzasztóan szakítottak félbe.

Telek Ferencz gróf elindult, ezúttal mint gyalogos utazó és csak rövid időre. Végig ment Roczkóval a romániai síkságon a Kárpátok hatalmas heglánczáig; ott bekalandozták a Vulkan-szorost és miután a Retyeztra felmentek és a Maros partjág kirándultak, betértek pi-henni Macsesdre, a «Mátyás király»-hoz.

Az olvasó tudja, milyen hangulat volt ott abban az időben, mikor utasaink oda érkeztek és hogyan jutottak Telek Ferencz gróf tudomására azok a megmagyarázhatatlan események, melyeknek színtere a kárpáti várkastély volt. Azt is tudjuk, hogyan értesült arról, hogy a várkastély Gortz Rudolf báró tulajdona.

E név az ifjú grófra sokkal nagyobb hatást tett, hogy sem Kolez uram és a többi falusi notabilitás figyelmét elkerülhetet volna. Roczkó a pokolba is kívánta Kolez uramat, a ki a nevet oly ügyetlenül kiejtette, összes ostoba kísértetes történeteivel együtt. Miért is hozta a balvéletlen Telek Ferencz gróftól épen ide, Macsesdre, a kárpáti kastély közelébe?

Az ifjú gróf hallgatag lett. Szemei hol az egyikre, hol a másikra tekintettek a jelen voltak közül és nagyon is elárulták lelkének mély fel-

háborodását, melyet hiába igyekezett lecsillapítani.

Kolez uram és barátai megértették, hogy valami titokzatos viszonyoknak kell lennie Telek gróf és Gortz báró közt; de bármennyire gyötörte is őket a kíváncsiság, illedelmesen és tartózkodóan viselték magukat s nem igyekeztek többet megtudni. Később majd elvlik, mi tevők legyenek.

Néhány perez múlva valamennyien eltávoztak a «Mátyás király» vendéglőből és nagyon sok gondot okozott nekik a kalandok e rendkívüli lánczolata, mely semmi jóval sem kecsgettette a falut.

És aztán, minthogy az ifjú gróf most már tudja, ki a kárpáti várkastély, vajjon be fogja-e váltani az ígéretét, értesíteni fogja-e a gyulafehérvári hatóságokat és kieszközi-e majd a közbelépésüket? Ezt kérdezték egymástól a bíró, az iskolamester, «doktor» Patak és a többiek. De ha nem tenné is meg, Kolez uram el volt szánva rá, hogy megteszi ő. A csendőrséget értesíteni fogja, az majd kikutatja a várkastély

Bekalandozták a Vulkan-szorost.

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

és meg fog győződni róla, hogy hazajáró lelkek kísértene, avagy gonosztevők laknak-e benne, mert a falu nem maradhat tovább ily kínos bizonytalanságban.

Igaz, hogy a falubeliek nagy többségének véleménye szerint az hasztalan kísérlet, felesleges intézkedés lesz. Hogyan lehetne kísérteteket megtámadni! . . . Hiszen a csendőrök kardjai el fognak törni, mint az íveg, és puskáik minden lövésnél csütörtököt fognak mondani.

Telek Ferencz gróf egyedül maradván a «Mátyás király» nagy szobájában, elmerült azon emlékekbe, melyeket Gortz Rudolf báró neve oly fájdalmasan idézett fel lelkében.

Miután csaknem egy óráig mintegy megsemmisülten ült egy karszéken, végre felkelt, a teremből, elsétált a terras végeig és onnét a távolba nézett.

A Plesa gerincén, melyen túl az Orgall fenik terjed, ott emelkedett a kárpáti várkastély. Ott élt az a sajátzerű ember, a San Carlo színház mindennapi látogatója, az az ember, a ki oly legyőzhetetlen remületet keltett Stillaiban. De most a várkastély el volt hagyva és Gortz báró nem tért oda vissza többé, mióta Nápolyból eltűnt. Azt sem tudták, mi lett belőle és könnyen meglehet, hogy véget vetett életének a nagy művészno halála után.

Ferencz így tévelygett a feltevések utvesztőjében, nem tudván, melyiket fogadja el. Másfelől a Deck Miklós kalandja felett is töprengett egy kissé és szeretete volna megtudni a titok nyitját, ha mindjárt csak azért is, hogy a macsesdi lakosságot megnyugtassa.

Ehhez képest, minthogy nem kételkedett a felől, hogy gonosztevők kerestek menedékhelyet a várkastélyban, elhatározta magában, hogy beváltja ígéretét és az alkisértetek üzemeit meghusitja, értesítve a dolgok állásáról a gyulafehérvári csendőrséget. Mielőtt azonban ezt tette volna, részletesebben meg akarta tudni a történeteket. Legtanácsosabbnak vélte e czézből egyenesen az ifjú erdészhez fordulni. Délután három óra tájban, mielőtt a fogadóba tért volna, meg is jelent a bíró házában.

Kolez uram nagyon megtisztelve érezte magát e látogatás által . . . egy főúr, mint Telek Ferencz gróf . . . egy előkelő román család sarja . . . a kinek Macsesd falu a nyugalma visszaadását fogja köszönhetni . . . de meg a jóléte visszanyerését is . . . minthogy az utazók ismét látogatni fogják a vidéket . . . és szaporítani az úti vámokból befolyandó jövedelmet, a nélkül, hogy félnők kellene a kárpáti várkastélyban tanyázó gonosz szellemektől, . . . stb. stb.

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* **Halott üdvözlése.** A pápának közelebb mutattak be egy fonografot, melybe a már elhunyt Manning bíbromk beszéde a pápára vonatkozó dolgokat. A pápa, ki Manningot jól ismerte, felismerte e hangokat. Maga részéről szintén áldását mondta a fonografra az amerikaiaknak, mivel a bemutatott odaváló volt.

* **A békák védelmére** rendeletet adott ki a belga kormány, eltiltván az eleven békák fogását, eladását és külföldre szállítását, mivel az utóbbi időben különösen a német egyetemekre sok békát vittek Belgiumból, hogy élettani kísérleteket tegyenek rajtuk. A belga kormány azért látta szükségesnek a békák védelméről intézkedni, nehogy ez újabban annyira keresett állatok kipusztuljanak Belgiumból.

* **Ivóvíz tisztítása villamosság útján.** Philadelphian egy részvénytársaság patent szerzett új készülékre az ivóvíz tisztítására. Vas- és szénlemezeket tesznek a vízbe, melyet ily módon villamos árammal felbontanak; az így képződött ozon a vaslemezekből finom vasoxydport képez, mely a vízben levő apró szervezeteket elpusztítja. A vizet ezután homok-szűrőn viszik át s így állítólag teljesen tiszta lesz.

* **A levélbelyeg-gyűjtést** szenvedélyesen folytatják az angol királyi család tagjai, különösen az edinburghi herceg; közelebb a londoni philaletic-társaság a fiatal York herceget, mint buzgó levélbelyeg-gyűjtőt, tiszteleti alelnökké választotta.

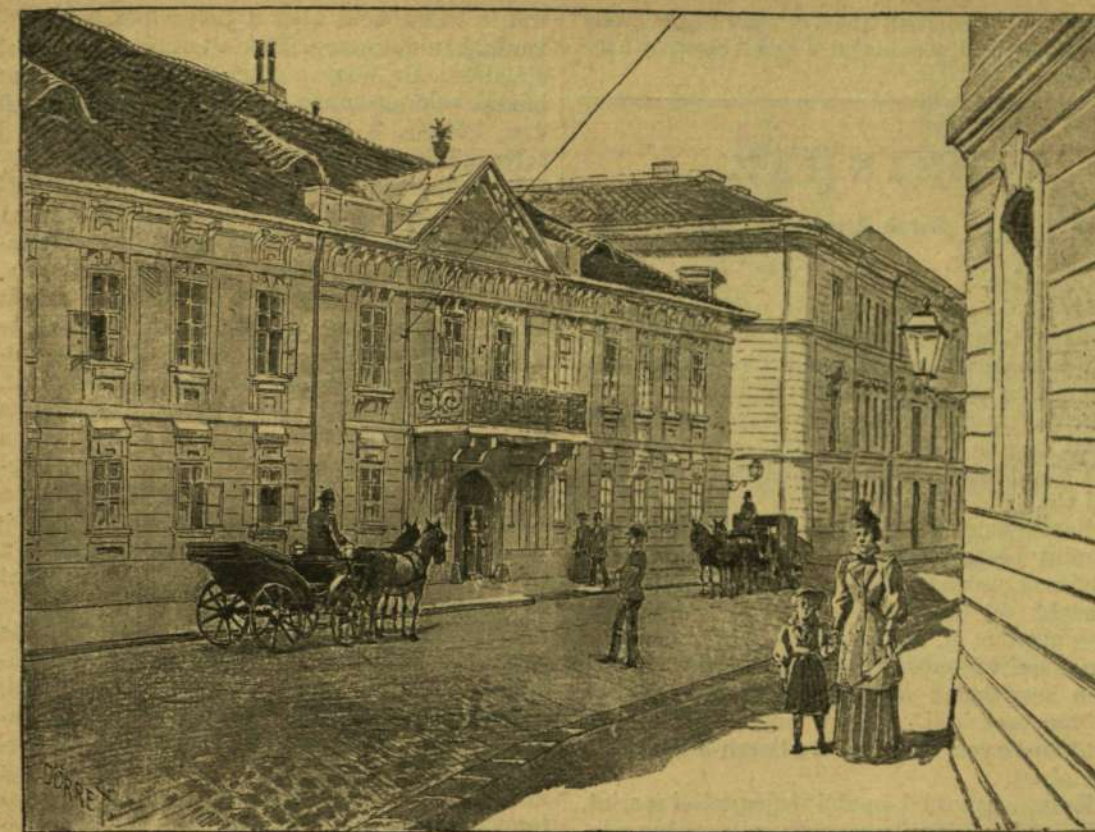
* **Az athenei nők** illatszertüvegcséiket falokban hordták; a fülbevalóként használt nagy gyöngyszemek ugyanis tele voltak illatszerekkel, melyek az alul alkalmazott apró nyílásokon csaknem észrevétlenül csepegték le.

* **Macskakédelv.** Párisban nemrég egy szegény asszonyt zártak el 8 napra, mivel 26 macskájának húst lopott, mert másként nem élmezhetette őket. A büntetés kiállása után az öreg asszony haza ment s azt találta, hogy macskáinak nagy része éhség miatt már elpusztult. Az érzékeny szívű nő elkeseredésében rögtön felakasztotta magát.

* **Nemzeti gyászév.** Galiczia Stanislau nevű városában a hölgyek meggyeztek abban, hogy Lengyelország felosztásának százados évfordulója alkalmából az egész 1893-ik évben gyászruhában fognak jární s semminemű mulatságban nem vesznek részt. A város kereskedői minden eszközt megkísérlettek a határozat végrehajtása ellen, de eddig sikertelenül.

* **London forgalma.** London város területén jelenleg 660 km. hosszú vasúti sín van 301 megálló helylyal. Hétköznapokon a londoni forgalmi eszközökön átlag 2½ millió embert szállítanak, a mult évben a szállítottak száma 770 millió volt.

* **Vegetarianusoknak.** Kínában van egy felekezet, mely erősen hiszi, hogy azok a nők, a kik kizárólag növényevődel élnek, az itélet napján férfakká változnak át.

A HERCEGPRÍMÁS BUDAVÁRI PALOTÁJA.

Dőre Tivadár eredeti rajza.

GYILKOSSÁGI MERÉNYLET A HERCEGPRÍMÁS ELLEN.

Április 10-ikén mindjárt a déli órát követő percekben gyorsan elterjedt a hír Budapesten, hogy Vaszary Kolos bíbromkprímás ellen gyilkos merénylet történt budavári palotájában. A telefon útján a város legtávolabbi részeibe is eljutott a hír s nagy izgalmat keltett, mert először a primás súlyos megsebesüléséről beszélt. Csendes Budavárban pedig szokatlan élénkség támadt, s az Uri-utczában levő primási palota előtt nagy tömeg csoportosult össze.

A gondviselés azonban megmentette az egyházfejedelmet egy elvadult ember boszuállásától, ki könyörögve járt elébe, s aztán éles késsel akarta megtámadni. A primás titkára, Kohl Medárd állt a dühöngő ember elé, ő fogta fel az ádáz ember csapásait, s a primás sértetlen maradt.

A merénylet elkövetője, Csólics Mihály kádármester, már tizenegy év óta volt alkalmazva a primás pinézében. De hűtlenségen érték, nem tudott beszámolni a finom borokról s ezért elbocsátották. Azóta sokszor irt folyamodványt a jószágigazgatósághoz, magához a primáshoz, de eredménytelenül. Egy esztendeig még kikapta a fizetését, újévkor azonban 1400 forinttal kielégítették. Csólics, kinek felesége és három gyermeke most is Esztergomban, a primási épületben lakik, e hó 10-ikén magával a primással akart beszélni, tőle kérni, hogy fogadja vissza. A mint déli 12 óra előtt megjelent, a primás titkára, Kohl Medárd be is vezette, s Csólics előadta kérését, átadta folyamodását, a mire a primás megígérte, hogy megvizsgálja a dolgát. Csólics azonban rögtön határozott választ kívánt, s már előre eltökélte, hogy mit tesz, ha a primás elutasítja. Emelt hangon kezdte emlegetni, hogy igazságtalanul bántak vele. Ekkor a jelen volt titkár figyelmeztette, ne beszéljen ily hangon és felszólította a távozásra, maga a primás is fölállt, hogy a másik szobába vonuljon. A bősült ember kést rántott, utána rohant, de Kohl Medárd elébe állt, megragadta kezét, s most heves dula-kodás fejlődött ki a merénylő és a titkár közt. A zajra a szomszéd szobából besietett Vargha József budavári káplán s neki sikerült megfékezni a merénylőt, mialatt más segítség is érkezett és Csólicsot ártalmatlanná tették.

Kohl Medárd öt sebet kapott, melyből kettő veszélyes. Eszméletét nemsokára elvesztette, azonban a figyelmes orvosi kezelés mellett nem sokára javulás következett meg. Szerencsére neme-sőbb részek nem sérültek meg, s az önfeláldozó pap ma már túl van a veszélyen.

Kohl Medárd a primás titkára, most 34 éves. 1859-ben Radnalfalván Vasmegegyében született. Szülői egyszerű német származású földművesek. Szombathelyen végezte a gimnázium hat osztályát, s

1877-ben lépett a benczés-rend kötelékébe. A noviciátust, a hetedik és nyolczadik osztályt Pannonhal-mán végezte. Theológiára Innsbruckba ment. Négy évet töltött Innsbruckban, a honnan 1885-ben tért vissza Magyarországra. Mikor felszentelték, Győrbe neveztek ki a benczés gimnáziumhoz a német iro-dalom és történelem tanárául. Egy évig volt Győr-

ben; 1886-ban Pannonhalmára ment s ott csakis a német irodalmat tanította. Itt érte az a kiténtetés, hogy Vaszary Kolos, mint főpát, 1888-ban titkárral kinevezte a Rómába költözött Haudek Ágost helyett. A főpát annyira megszerette titkárát, kinek óriás munkabírásról sokat beszélnek papi körökben, hogy magával vitte Esztergomba is, mikor hercegprímás lett. Kohl Medárd csak a hercegprímás iránti személyes ragaszkodásból maradt meg bizalmi állás-ban, melyet oly sokan irigyeltek tőle és a mely leg-kevésbé sem felett meg hajlamainak. Gyakran mondta: «Pannonhalmán boldog napokat éltem. Ha elvégeztem a dolgomat, a szabad természetben gyönyörködhettem, vagy könyveimmel foglalkozhat-tam. — itt hajnalról estig a koldusok és az álláke-resők százával kell vesződnöm». Kohl Medárd egész nap a hercegprímás személye mellett szokott lenni. Reggel az istentiszteletnél segédkezett neki, reggeli után a folyó ügyekről referált, aztán az audienciák dolgában intézkedett. A hercegprímásnak van ugyan külön fogadási napja, — a csütörtöki nap — de a kihallgatásra oly sokan jelentkeznek (naponkint 60—100 kérvényező is), hogy a primás naponkint 11—1 óra közt is kénytelen fogadni. Kohl Medárd azonkivül minden utjára elkíséri a hercegprímát. Kohl jelenleg a benczés-rend névtárába mint hivatal-nál fogva távollévő tag van bejegyezve, de a főpát, a rend szabályai szerint, bármely pillanatban vissza-hívhatja.

A JELMEZES VIRÁG-ÜNNEPÉLY.

A megszokott farsangi, böjti mulatságokból feltűnő módon kivált a «Hungária» téli kert-jében, márczius 18-dikán előkelő hölgyek által rendezett jótékony czélú, jelmezes virág-estély. A siker nagy része természetesen azt a sok bü-jos, jelmezes fiatal hölgyet illeti, kik a jótékony czél érdekében fáradságot nem kímélve, el-árusító szerepre vállalkoztak. Jóval fél nyolcz óra előtt egymást érte már a sok díszes fogat a

1892. évi pillanatnyi fénykép után.

KOHL MEDÁRD, A MINT EGYHÁZILAG SEGÉDKEZIK A HERCEGPRÍMÁSNAK.

«Hungária» szálloda előtt, hozva a csillogó öltözött hölgyeket, kiknek a jótékony célú vásár rendezésében szerepük volt; elfoglalta mindenik saját helyét a buffetben, vagy — mint elárultó-leány — a sátrak alatt, melyeket többnyire egy-egy kinyitott kínai napernyőből rögtönöztek. S kész volt a szingzagad mozaik kép, mely az érkező vendégekkel még elevenebbé vált, s kezdődött a vásár. Általános jó kedv vonult át a résztvevőknél, melynek ében tartásában a kitűnő cigányzenének és a tőmegnek közepé közé vegyültek, mely így aztán nemzetközivé vált, s a magyar közönség között láthatunk németet, francziát, angolt, sőt amerikai is. A lapunk rajzolója által készített kép egy részletet ábrázol e tündéres estélyről.

Itt egy finom mosolyú «cigány leány» ibolyát kínál, amott egy szőke «Üdvöske» rózsabokrétákkal suhan tova a tömeg közt; aztán egy ingvállas magyar leány igéző fekete szemekkel, körülfogva a vásárlóktól, s ismét más és más káprázatos jelenségek a látogatók tömege közt és a buffet-asztalok mellett, kitérően választott jelmezekben, francia, olasz, spanyol, ó-német, stb. nőnek öltözve, különféle csillogó edények mellett; mindenütt látjuk hamiskás mosolyával a szivaráros nőt; a japáni leány szelíd szép szemével vagy a karesü «oláh fáta» könnyen rá csábít, hogy a meghatározott áron jóval felül fizessék az általa nyújtott eszese theát. De ki győzné mind e bájos alakokat elsorolni! Szerencse, vagy szerencsétlenség, hogy csak egy este jelentek meg így. A férfi vendégek úgy beleméledtek a «jótékony»-ba, hogy örültek, ha adósságra nem keveredtek. Sokan elmondhatták volna, a mit egy jó képű öreg úr hallott, mikor távozni akart: «nem maradt más csak a kabátomat kiváltani való pénzem.» De szívesen áldozott mindenki, öreg és fiatal egyaránt, mert a szép kezek által a jótékony olárikra rakhatták le önkéntes adományait.

A szépen sikerült estély jelentékeny összeggel gyarapította a jótékony nőegyesület és a gyermek-menhely tőkéjét.

A virág-estélyen, melyről egy csoportos képen kívül egyes jellemző alakokat is bemutatunk, a következő hölgyek vettek részt mint elárultók, mind jelmezekben:

A buffetben voltak: Csekonics Andree grófnő mint (fehérmegyei parasztleány), Czérian Mária grófnő (nógrádmegyei parasztleány), Lónyay Margit grófnő (oláh parasztleány), Ráday Irma grófnő (magyar parasztleány), Trautenberg grófnő (magyar parasztleány), Pethő-Pongrácz bárónő (magyar parasztleány), Földváry Madi (székely parasztleány), — a gyümölcsárústánál: Károlyi Erzsébet grófnő (francia parasztleány), Apponyi Teréz grófnő (olasz parasztleány), Wenckheim Krisztina grófnő (magyar parasztleány), szorgalmatoskodtak, — a bort és pezsgőt Cziráky Jánosné grófnő (békésmegyei menyecske), Freund Juliska («fin de siècle», századvégi nőalak), ifj. Cséry Lajosné (ó-német urnő), Szirmai Sarolta grófnő (finlandi parasztleány), Széchenyi Aladárné grófnő (magyar urnő) árulták. — A nyitra-megyei játékokat Vécsey Magda bárónő (magyar parasztleány), Sennyey bárónő (magyar parasztleány), — a theát Széchenyi Alice grófnő (japán leány), Desseffy Rolla grófnő (oláh parasztleány), Almásy Dénesné grófnő (kalotaszegi parasztleány), Kötz Wenzelné báróné és Kolowrat grófnő (elszászi parasztleányok), — a virágokat Zichy Marietta grófnő (magyar parasztleány), Zichy Ilona grófnő (bontoune), Freund Elvira (török nő), Hunyadi Henriette grófnő (bácskai szerb leány), Nádasdy Irma grófnő (magyar parasztleány), Virter Irén (magyar parasztleány), Wenckheim Rika grófnő (magyar parasztleány), Jankovics Marianne (olasz parasztleány), Inkey Valérie (olasz parasztleány), Széll Ilona (francia Henry II. toilette), Kubinyi André (nyár), Gerlóczy Paula (francia pórléány) árulták. — A szivar és cigaretté elárústánál Czérian Róza grófnő (nógrádmegyei parasztleány), Jankovits Ilona (spanyol cigányleány), Bakonyi Klára (hollandi leány), Bobula Marika (indus táncosnő) buzdokoltak, a csukrásdában pedig Károlyi Melinda grófnő (francia parasztleány), Reisenleitner Gazi (török nő), Széchenyi Hanna grófnő (francia breton parasztleány), Krause Miczi (román parasztleány), Latinovics Ernőné (bosnyák asszony), Liphay Magda (francia leány), Földváry Emma (román parasztleány), Kühné Berta (magyar leány) voltak az elárústónők.

Egyes jelmezes alakokról fényképi fólvételek történtek, melyek közül többet lapunk mai száma is bemutat. Széchenyi Alice és Hanna s Lónyay Mar-

git grófnők, Jankovics Ilona és Margit és Földváry Valéria képeit Koller utódi, a többi Strelisky fényképei után közöljük.

SZÍNHÁZ.

Sarah Bernhardt.

Coleridge, a mély bölcselő és Shakespeare-magyarozó, azt mondja Keanról, a genialis színészről, hogy «Keant játszani látni egy azzal, mintha Shakespeare villám fényénél olvasná az ember». Az angolok egy újabbkori kritikusa meg Keanról szólván, ekképp magyarázza a tételt, hogy a villámlás-közi idő a sötét pontokat, a villámlás maga meg a káprázatokat tünteti elő.

Nekem ez a mondás rögtön agyamba villant, a mint készen voltam Sarah Bernhardt első estélyének első felvonásával, s nem hagyott el a második est utolsó felvonásáig. A harmadikra nem mentem el. Kean és Sarah között azonban van némi különbség. Az, hogy Sarahra néve nem beszélhetek sötét pontokról, hanem csak «közönyösök»-ről, s hogy míg a Kean sötét pontjainak volt mélységük, a Sarah közönyösöknek nincs.

Keant, egykorú bálmuló feljegyzései szerint, pályája délszakián lenyűgözte a közhírnök szelvedéje: az ivásvágy; Sarah nem nyűgözi semmiféle testi fogyatkozás, ha csak sulya túlkönnységet nem veszem annak. Kean abban a korban élt, mikor még nem szeltek át a világot művészi körútra vivő villámvonatok, s mikor még nem ismerték az impressziók telhetetlen zsebeit; Sarah gyors hajó röpi egyik világrészről a másikba, az imádatának szárnyain. Kean kizárólag a maga nemzetének művésze volt; Sarah, saját vallomása szerint: a világegyetemé.

Kiindulásom rá nézve tehát a világegyetem, s ehez mértem igényeimet. Egy nemzet elbetegesedett művésze sötét pontjait elnézheti annak fénylő villámlásai révén; a világegyetem művésznőjével szemben nem nézhetők el a közönyösök sem, még ha számban túlhaladják is azokat a káprázatos. Kean elhanyagolhatta a hálátlan momentumokat testi fogyatkozása révén; a világegyetem művésznője: egészre kötelez.

Sarah nem ad egészet. A részleteket adó színész pedig lehet kozmopolita, a mi azonban nem okvetlen egyértelmű azzal, hogy ő a világegyetemé is együtt. A kozmopolitást annyit jelent, hogy mindig, akár otthon tapsolják, akár másutt, akár otthon telik meg az érszény, akár másutt; a világegyetem művésze meg annyit jelent, hogy szölvá meg nem értett nyelveken, a szív beszéde nyomán megértik őt. Sarah inkább az értelmével beszél, semmint a szívével; káprázatos momentumaira idegeim felizgulnak, de nem érzek vele együtt. Gauthier Margitja meghatóan nyomorú sorsához nem annyira részvétem tapad, mint inkább nyugodt értelemmel követem azt, a mit ő művészi értelemmel «megcsinál».

Összehasonlítjuk Duséval. Nem akarom összehasonlítani vele, hanem egy húsz évre visszavivő emlékezéssel itthon maradok. Prielle Kornélia a mai bájos «nagyamama», húsz év előtt nem egy könnyet csalt ki szemükből, mint Gauthier Margit. Nem csinált nagyokat, — az idegrázás akkor még nem volt művészi csel, — hanem a szívet kötötte le. Gauthier Margit volt megjelenése első percétől mindvégig s nem voltak időközök. Az estét nem osztotta meg Prielle Kornélia és Gauthier Margit között. Azt a könyvű életbe sodort aranyzívű boldogtalan te remtést a szívünkbe lopta egészen. Nem azzal hagytuk el az előadást, hogy «mily bravúrral halt meg», vagy hogy mennyire megrázott, mikor önmagát dobva áldozatot, elhagyja kedvesét, hanem a részvevő együttérzés bánaata ült a szívünkön. Nem az előadás egyes fénylő pontja, hanem annak a szerencsétlen leányának az egész sorsa kötött le. Sarahnál nem Gauthier Margit, hanem maga Sarah s a fénylő pontok érdeklik a nézőt.

Kit ne érdekne egy a világot diadalszekerén körülroppentó légi könnyűség. Egy fuvalat mozog a színpadon, bozontos rőt haja van, homloka alatt két fűrésző szem villog szakadatlanul,

s szóra kelő ajka a helyéhez mért akordokban csicsereg. Ezek a természetből nyert ajándékai. De, hogy a Párkák egyebekben sem bántak vele mostohán, tanú reá: vakító fényben úszó külseje. A Sarah megjelenése egyenlő a selyem, bíbor és gyémánt ragyogással. Az érzékek kábitására ható minden földi érték rendelkezésére áll. Csak egy, — csak egy kezd hozzá hűtlen lenni némileg. Eddig úgyszólván nyomtalanul röppent el fölötte az a «nagy bítorló», most mintha cselszapságra adta volna magát vele szemben. Hogy az idő tette-e őt művészeté iránt kissé blazírtat, vagy hogy a dícsőség mámorá lazította meg az «excessior»-ra törést, nem tudom; de hogy vagy ő nem szereti többé a régi ragaszkodással a Múzsát, vagy hogy a Múza vesztett gyengédségéből iránta, azt kiérzem. Nekem úgy tűnik elő, hogy kölcsönös a hidegülés. Ő a telt házakat szerette meg inkább; a Múza meg közös gyengéink révén a szirma-hullatőről valami fejlődő virágra röppent csókjával.

Tíz év előtt láttam először. Akkor végig élte szerepét a színpadon. Most eljátszotta azt. Előnyére legyen mondva, hogy nem végig játszott, hanem hogy át is élt egyet-mást. Sarah helyenkint ki-kítör s akkor elkábit káprázatos értelmű művésze, de ritkán ragad el. Ha csak magam lettem volna higgadt szemlélő, hangulatomban keresnem a hibát; de első este udvariasságomnál többre nem tudta hangolni a publikumot se. A «Vasgyáros»-ban nincs hálás jelenet. Conventiális tapsokat kapott. A «Kamélias hölgy» brilliözásra kitűnő talaj; ott fényelt is minden jelenetben, de csak egy hatott a szívig s azt önkénytelenül kitérő taps követte nyomom. Az, mikor kedvese apjának kérésére lemond s áldozatul dobja magát.

Abban a jelenetben facsaró küzdelmet folytat az a szerencsétlen megtévedt leány. Szeret, s föláldozza szerelmét a fia sorsán kétségbeeső apa esdeklésére. Az apa kegyetlen orvosszert kíván. Azt, hogy szerelmével szegődjék máshoz a lány. A fiu csügg a leányon s kiábrándítására ez az egyetlen cselravivő. A lány megozza az áldozatot. «Aber fragt mich nur nicht, wie!» Sarah küzdő győtrődése itt oly igaz, hogy abba bele kellett volna halnia még az esetben is, ha a múlás magát Armanddal való ismeretsége megkötésekor nem hordja magával. Ő akkor már sorvadó beteg.

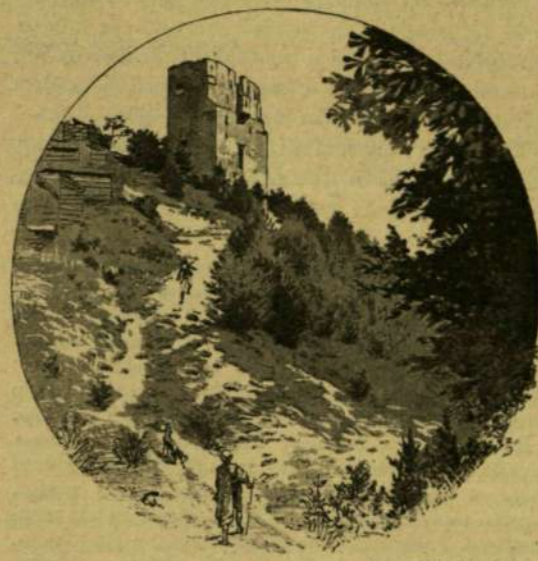
Ezt a betegséget két jellel adja tudunkra az első felvonásban a művésznő. Egy rövid lélegzetű könnyed köhintéssel az elején, s egy ájulással a végén. A helyzetnek megfelelő természetes két jelzés; de az időköz nem volt zavartalan. Nem éreztem a folytonosságot; a mi alatt azt értem, hogy hiányzott bennem a felvonásai köhentes és a felvonásvégi ájulás kapcsolatának érzete. Ezt a hiányt nevezem «közönyös» időköznek. A világegyetem művészeinek még női szeszély révén sincs joguk erre. Salvini, Duse percig se rivezedzők. Azok szakadatlanul élnek szerepeikben. Átélik azt, a mit adniok kell. Hogy valójában átél-e, nem kutatom; de nem is tartozik a dolgra. A dolgra az tartozik, hogy elhitetik azt.

Sarah Margitja azonban minden folytonossági hiányok dacára is az egyes fénylő pontok kivitele tekintetében nagy dolog. Hatásos volt a negyedik felvonás zárjelenete és idegizgató az ötödik. Az előbbiben összeesik, az ötödikben meghal. A negyedik felvonásban megtalálja őt a más karján a magát hűtlenül elhagyta hitt szerető, s egy csomó bankót vágva az arzába, kifizeti őt egy sereg ember előtt. Az áldozat beszoroskad mint a lemondás sulya alatt különben is már óriás lépésekkel előhaladt sorvadó-beteg. A végfelvonásban meghal kedvese karjai közt, a kit kegyetlenül méltatlan bánásmódja felől oktatótt az apa. A publikum leginkább bámulja Sarah meghalásait s a meghalásban csakugyan virtuoz.

A színpadon azt olvastam, hogy a művésznő búcsukörútját járja a világban. Kár lenne. Egyébiránt azt hiszem, hogy a dolog csak impressario-fogás. Valószínűleg eljár ő még búcsúzni többször is. De az esetre engedjen önzésből egy kérést. Ne adasson olyan darabokat, a melyekben nem ő maga a főszereplő; mert mi az ő első szerelmese «Vasgyáros»-ára fölemelt árkakkal nem vagyunk kíváncsiak. Mi azt mérsekeltem áron élvezni kithon elég jó kiadásban. Aztán meg vannak színpadi salon-gavalléiraik

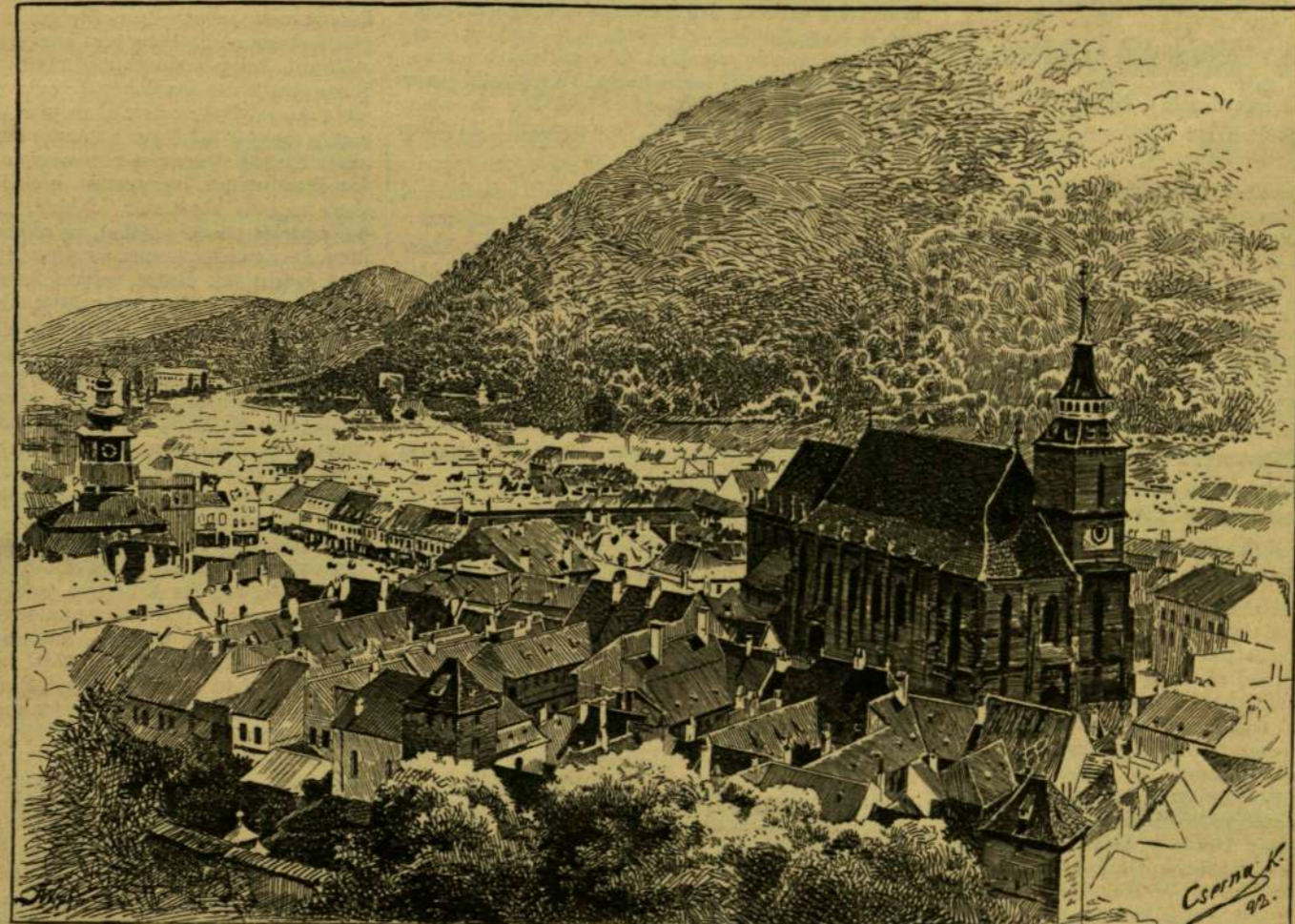
is, a kik meglehetősen könnyedén mozognak a parkettekben s nem társalognak három-rét állásban salon-hölgyekkel. A «Vasgyáros» leszámítva Sarah finom pontjait, alant fokon álló előadás; de visszont Gauthier Margitban volt egy-egy sikerült összjelenet is. Az a létkör jobban találja környezethez. Az első felvonás champagnadja életteljes jelenet; de az egyesek külön-külön nem számítanak. Az apát egy automatszerű szerep-leदारól adta, s rontotta a Sarah legértékesebb jelenete: a lemondás hatását. A szerelmes legalább nem rontott. Annak egyszerű, természetes beszédmódja és rokonszenves hangja van, csak nem tudja beosztani. Mikor elragadja az indulat, hadonázva rikácsol. Egyébiránt ilyen esetekben Sarah is tompa érzé nélküli hangokat ad.

Az előadást elhagyva nem az az érzésem volt, hogy egy hatalmas, hosszú időkre megmaradó benyomásokat viszek magammal. Duse előttem áll, Salvitit pedig magam körül látom, valahányszor Othello jut eszembe. Ezek a szívükkel dolgoztak és facsarták az enyémet is. Sarahnak

Cserna Károly rajza.

A «FEHÉR TORONY» BRASSÓBAN.

BRASSÓ.

Cserna Károly rajza.

nagy művészi tudása és intelligenciája van. A legpróbb részletig tudja, hogy mit, hogyan; de mit használ az, ha egyszer a szív melyebb hangjai kifejezésére hiányzik belsejében a hű. Neki gyengébb hangot adó húrjai vannak, de azokon aztán pompásan játszik, nagy értelmi világánál és kis zvele melegén.

Ezek futólagos benyomásaim a világot körül röppentő művésznő felől, a melyek egészen egyeniek. Nem kritika, mert én őt alig négy-öt felvételéből ismerem. Természetes tehát, hogy csak benyomásokat írhatok. Az pedig függ az egyéni hangulattól is. Teszem, engem nem könnyeztetett meg. Gauthier Margit előadásán egy jeles művésznő ült a szomszédságomban. Az nagyon sokat járt illatos kendőjével a szemé körül. Ennek elhallgatásával igaztalan lettem volna a művésznő iránt. A vetélytárs könnye nagy érték. Azt Sarah kisajtolta belőle; a mi kétségtelenül sokat nyom az ő javára, az én hangulatommal szemben, a mérlegen.

— ée —

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

* A «Magyar Történelmi Életrajzok» f. évi 1. és 2. füzeteiben Weiss Mihály egykori brassói polgármester életrajza jelent meg. Mika Sándor tollából.

A jeles életrajz szerzője, ki e munkájával egyszerre nagyobb figyelmet vont magára, egyik fővárosi állami gmnasium fiatal tanára. Mika Sándor székely származású. A berlini egyetem történettudományi seminariumában folytatott tanulmányai után egy pár évig Brassóban volt tanár a reáliskolában, s ezen idő alatt gyűjtötte össze a Weiss Mihályra vonatkozó adatokat. Eddig leginkább az erdélyrezi lapokba és folyóiratokba dolgozott s azokban közölt tanulmányait, melyek a Weis Mihályra vonatkozó adatokból készült. A Weis Mihály életrajzával igazolta, mely történelmi dolgozatát alapos tanulmány, éles kritikai érzék, az adatok ügyes csoportosítása s választékos és gondos irály jellemzik. Lapunk első cikkében bővebben van ismertetve a derék munka, mely kétségkívül méltó helyet foglal el a Szilágyi Sándor által nagy gondnal és körültekintéssel szerkesztett vállalatnak eddigi közleményei közt. A szöveget számos becses történelmi rajz élénkíti. Kiemelendő ezek közül egy részről a Weiss Mihály halálát ábrázoló egykorú kép, más részről két színes tábla, melyeken a gorozdói (1603) csatában elfoglalt erdélyi és török zászlók ábrázolva. E képek eredetije a drezdai kéziratban maradtak fenn.

Az érdekes történelmi mű Brassórol is több képet közöl. Brassó régi erődítései közül sok emlék

maradt fenn korunkig. A város nyugati oldalán emelkedő Raupenberg hegyen még ma is meglehetősen épségben áll fenn a közönségesen fehér torony, melynek régi őrtorony, honnan a városra és a szemben emelkedő Czenk-heggyre elragadó kilátás nyílik. A «Magyar Történelmi Életrajzok» előfizetési ára egy évre 8 frt, a magyar történelmi társulat tagjainak 5 frt.

Politikai szatírákra hirtet előfizetést Györffy József, nirlapíró, ki a költészet terén is régebben működik. A kötet a Franklin-társulat nyomdájának kiállításában májusra jelenik meg, s az előfizetési felhívást Bartók Lajos írta meg, ajánlvá a közönség figyelmébe Györffy kötetét. Előfizetheti a szerző nevére czimezve. (Budapest, Lónyay-utca 13/a II. 18. sz. a.) 2 frtjával, díszkötésre 3 frttal.

Beniczkyne válogatott regényeiből Singer és Wolfner kiadásában gyorsan követik egymást a füzetek. Linek Lajos rajzaival. A legújabbban megjelent 11-ik füzet a «Delila» befejezését és «Az anyajegy» kezdetét tartalmazza. Egy füzet ára 25 kr.

Ráth Mór kiadványai. Ráth Mór egy pár jeles eredeti munka új kiadását rendezte ismét sajtó alá. Arany János «Buda halála» hatodik kiadását is

ezek közt találjuk, mint a «Magyar nemzet családi könyvtára» egyik kötetét; ára 70 kr. Ugyane vállalat újabb kötetei: B. Eötvös József emléké- és ánnepi beszédei, melyeket az akadémiák, Kisfaludy-társaságban s más ünnepélyes alkalmakkor mondott el, összesen tizenkettő. Harmadik kiadás, s ára 2 forint 40 kr. továbbá:

V. Károly császár lemondása és végnapjai a st-yujti kolostorban, írta Prescott V. H., ki a hatalmas teljes nagyságában egy spanyolországi harcába visszavonult császár utolsó éveit írja le. Fordította P. Szathmáry Károly. Új kiadás; ára 50 kr. Szintén új kiadásban vesszük Arany János széptani kitűnő dolgozatát «A magyar verseletről», ára 30 kr. — Alkalmoszerű füzet a valláspolitikai nézetek harcában: Williams Roger, az egyszerű amerikai jelkés életrajza, ki a XVII. században az Egyesült Államokban megteremtette «a szabad egyház a szabad államban» elvét. Horváth Mihály jeles történetírónk írta Astié-nek 1865-ben megjelent munkája után. Új kiadás, s ára 50 kr. — Az újabb kiadások közül való: Guy de Maupassant elbeszélései, két kötet. A modern francia elbeszélő irodalom egyik elsőrendű frójának, a szerencsétlen betegségek kötetében oly általános részvétellel körül vett Maupassantnak huszonöt elbeszélést adja a két kötet. Virtuozitással írt, a rövid jellemzéseket és csattanóságokban mesteri kis darabok ezek, sokszor erős realizmussal és pikánsággal. A két kötet ára 2 frt. — A külföldi elbeszélők e magyar fordítását füzetes kiadásban is közre adja Ráth Mór «Új Dekameron»

czfmen. E vállalatba a most sajtó alól kikerült 10—12-ik füzet *Ludovic* Halávy elbeszélései kezdik meg. Egy füzet ára 40 kr.

Az operaszínház igazgatója. Mióta Mahler megvált a m. kir. operaszínházról, nem volt operaszínház, s ennek teendőit is az intendáns végezte. Gr. Zichy Géza intendáns most betöltötte e helyet. Az igazgató Nikisch Arthur, a zenészet körülökben jól ismert és méltányolt képességű szakember, ki legutóbb New-Yorkban működött mint karmester, s onnan jön haza. Nikisch jelenleg 38 éves és Szent-Miklósban született, hol apja Lichtenstein hg számtartója volt. Zenészeti tanulmányait Bécsben a legjelesebb mesterek vezetése alatt végezte, 1874-ben a bécsi opera első hegedűse lett, majd karnagy Lipcsében, s rövid idő alatt hírnévre tett szert, mint hangverseny-rendező és dirigens. Időközben sok színház versenyzett, hogy karnagyi nyeresse; a magyar operához gr. Keglevich István és Beniczky intendánsok is hívták, de csak most sikerült gr. Zichy Géza intendánsnak megkötöni vele a szerződést.

Sarah Bernhardt a «Vasgyáros» után még kétszer lépett föl a népszínházban; e hó 7-ikén és 8-án «A kaméliás hölgy»-ben, mely egyik legnevezetesebb szerepe, és a «Tosca» című drámmájában, melyet Sardou egészen az ő számára írt. A színház mindig tömve volt s a francia művésznő különben nagyon meg volt elégedve budapesti fogadtatásával.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 10-iki ülésén Zichy Antal elnökölts két felolvasás volt napirenden.

Asbóth Oszkár levelező tag székfoglalóját tartotta. «Szólj szók a magyar nyelvben» című értekezésével. Szerinte a magyarban honosságot nyert szók zöme oly szláv nyelvből ered, mely az ó-szlóvennál áll legközelebbi rokonságban; hogy ez ó-szlóven nyelv hazájától kell keresni, az még vitás. Ezután **Pecz Vilmos** olvasta fel az «Uj-görög nyelv» című értekezését, a görög nyelv egyes korszakait jellemezve és kiemelve a benne mutatkozó idegen befolyást, valamint az ó- és uj-görög nyelv közti különbséget. A két felolvasót megjelénézték.

A magyar gazdaszónok országos egylete, e kiváló jótékonyaságú és az írva lányok nevelésében oly sok érdemet szerzett intézet. 32-ik évi közgyűlését tartotta e hó 9-ikén **Damjanich** János özevgyének elnöke alatt.

Az évi jelentés részletesen ismerteti az egyesület működését, az árvalázatot. Az egyletnek alapító, rendező és pártoló tagja összesen 593 van, vagyona pedig 126.767 ft-ra ruz az az 1079 ft-ral, mely az év során bevett 23 802 ft-ról a kiadások levonása után fennmaradt. Alapító tagokká lettek újabban: Császa György kalocsa i. gr., Dessewffy Sándor csanádi püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főpát, Hegedűs Sándorné, Szily Kálmán és még többen. A fölvételvények megadását után pártfogónak ismét a jelenlevő gróf Bathányi Gézánét választották meg. Megválasztották még elnöknek **Damjanich** Jánosné, alelnöknek **Hollán Ernőné** és **Hegedűs Sándorné**, titkárr és pénztáros lett **Mayer György** ügyvéd.

BALESET, ELEMI CSAPÁSOK.

* **Szepes-Mindszent.** Gróf Csáky Albin kutszminiszternek az a régi nagy kastélya, a melyben nyáron át intézi hivatalos teendőit s a hol kedves családjá körében pihen ki az év küzdelméit, e hó 9-én leégett. Olvasóink ismerik a kastélyt. Alig két évvel ezelőtt meg lapunkban Csáky Lóra grófnő sikerült rajza után. Egy pompás park közepében fekszik az Szepesvárjálótól felőrányira. A vesztély hírére táviratilag oda hitt miniszter romban találta az egész telepet. Az összes gazdasági épületek tetőzete leégett. A tűz a kastélytól nagy távolságra a fekvő gazdasági udvarban ütött ki, gyermekek vigyázatlansága nyomán. Tűzet raktak valami szénaboglya mellett, az a boglyába kapott, s a mult vasárnap dühöngő óriási szélvihar aztán megtette a magáét Horváta a tűzszilánkokat egyenesen a kastély felé, mindent gyújtva, a mi útjába került. Egy negyed óra alatt lángban állt az egész telep. Mire a szomszédok segítségéből megérkeztek a feskendők, a pusztítás nem volt megállítható. A kastélyt a szél oly óriási füstgömböbe burkolta, hogy lehetetlen volt megközelíteni. Tetőzete leégett s a nagy terem menüzetes beszakadt. A szerencsés véletlen azonban úgy hozta magával, hogy a nagy teremben függő régi s történelmi értékű család képek érintetlenek maradtak, s érintetlenül maradt a kastély többi részének belső berendezése is, annak daczára, hogy az ablakok alkalmazzott szaluk elégették. A szelírány másfél vitta

a pernyét. Az épületek biztosítva voltak, de a kár jóval túlhaladja a biztosítási összeget. A miniszter rögtön intézkedett a legsürgősebb helyrehozások — s mindenek fölött a kastély lakható állapotban helyezését célzó munka foganatba vétele iránt.

Veszprém pusztulása. A nagy szélviharban, mely ápril 13-ikán dühöngött az országban, **Veszprém** városban tűz ütött ki s porrá égett a város éjszakai része.

A tűz a kő-kép-utczában egy eszmadia házából tört ki s rövid idő alatt lángban állt a Cserhát-utca és a Palotsi-utca felső része, s az egész háztömeg, mely a szélvész irányában állott menthetetlenül elhamvad. A nagy vásártérben is leégett minden: elpusztult Szabó Imre országgyűlési képviselő szép emeletes háza is, sok kereskedés, a Petőfi-kávéház, a Rothauser-féle termény kereskedés, a «Szarvas» fogadó, a Todoces-féle nagy fa-aktár több ezer ölnyi fával, a Weisz-féle tótvízsonyi faraktár. A postát, a zsidó templomot nagy erőfeszítéssel lehetett megmenteni. Több emberélet is elpusztult a lángokban, szivrázó jelenetek fordultak elő, mikor a tönkre ment emberek szemlélték a pusztulást s eltévedt családtagok keresték egymást. A veszedelmek a távoli zsidó temetőig hatolt s a halottas ház is leégett. Esti 8 óráig 149 ház hamvadt el. Ekkor külön vonaton érkeztek a székesfehérvári, a váralpatai, a pápai tűzoltók. A környékből már délután föl segítség, fecskendőkkel, tűzölő szerekkel, de a szélviharban tehetlenségre voltak kárhoztatva. Körülbelül ezer ember maradt hajléktalanul. 1887-ben is nagy tűzvész sujította Veszprémet, de a mostani felülmúlja az akkori csapást.

MI UJSÁG ?

Jókai jubileuma. Országos a mozgalom, mely Jókai írói működésének félszázados ünnepét készíti elő. A törvényhatóságok díszpolgárrá választják, egyesületek helyi ünnepek rendezését készítik elő. A társadalom minden rétege ki akarja fejezni tisztelőt a nagy írót iránt. A fővárosi nagybizottság ápril 9-én tartotta alakuló ülését, melyen nagyszámú és előkelő közönség gyűlt össze. Ott volt **Wekerle** miniszterelnök is, a polgármesterek, a közélet számos jelese.

Falk Miksa, m nt az ünnepélyt előkészítő bizottság elnöke, bemutatta *Vasary* hercegregrímás levelét, melyben sajnálatát fejezi ki, hogy jelen nem lehet, de már előbb ígéretet tett, hogy a milleniumi kiállítás rendező bizottságának ülésén jelenik meg. Gr. *Csáky* közoktatásiügyi miniszter meleg hangú levelében tudatta, hogy elfoglaltsága miatt el nem jöhet.

A gyűlés ezután az ünnepélyt rendező nagy bizottságot alakította meg, melynek elnökei közfelkiállítás b. *Eötvös* Loránd, a tud. akadémia elnökét, főtitkárává pedig *Boöthy* Zsoltot választották meg. Majd elfogadták az ünnepélyről készített programot, s elhatározták, hogy az ünnepély védnökéül küldöttségileg *József* főherceg kéressék föl és hogy díszelnökökké *Vasary* Kólos bíbornok hercegregrímás és *Vay* Miklós báró a főrendiház elnöke választassanak meg. *Wekerle* miniszterelnököt is meg akarták választani díszelnökül, de ő kijelentette, hogy ez irodalmi és nemzeti ünnep élen oly férfiaknak kell állni, kik távol esnek a politika hullámverésétől, még látszatát is kerülni kell, hogy az ünnepnek valami politikai színezet legyen.

Ezután megválasztották a nagybizottság tisztikarát. **Alelnökök** lettek gróf Andrássy Tivadar, gróf Apponyi Albert, gróf Károlyi István, **Benczur** Gyula, **Berzevich** Albert, **Brázy** Kálmán, dr. **Breznay** Béla, **Bubics** Zsigmond, **bélavári** Burchardt Konrád, **Emich** Gusztáv, gróf **Eszterházy** Miklós, dr. **Falk** Miksa, **Gerlóczy** Károly, **Hoffmann** Alfréd, dr. **Kisfaludy** Árpád, **Kohner** Zsigmond, **Komocsey** József, dr. **König** Gyula, **Mikszáth** Kálmán, báró **Nikolics** Fedor, **Pallavicini** Ede ögróf, báró **Podmaniczky** Frigyes, **Rákosi** Jenő, **Ráth** Károly főpolgármester, **Szász** Károly, **Thaly** Kálmán, **Thék** Endre, gróf **Zichy** Géza; **titkárok:** **Amtmann** Géza, **Budai** József, **Benedek** Elek, **Endrődi** Sándor, **Fekete** József, **Gabányi** Árpád, **György** Aladár, **Havék** Rezső, **Kiss** József, **Kozma** Andor, **Molnár** Antal, **Rákosi** Viktor, **Stettka** Gyula, **Szemere** Attila, **Szmeccsányi** Miklós, **Szana** Tamás, **Várady** Antal, **Vargha** Gyula, **Zala** György; **pénztárnok:** lovag **Falk** Zsigmond; **ellenőrök:** **Heltai** Ferencz, **Vadnay** Károly. **Az alapítványi bizottság** elnöke: Gróf Károlyi István, helyettes elnöke: **Berzevich** Albert, titkára: **György** Aladár; **az irodalmi bizottságban** elnök: Dr. **Falk** Miksa, helyettes elnök: **Komocsey** József, titkárr: **Szana** Tamás; **a képzőművészeti bizottságban** elnök: gróf **Andrássy** Tivadar, helyettes elnök: **Wagner** Géza, titkárr: **Szmeccsányi** Miklós; **a művészeti bizottságban** elnök: **Gerlóczy** Károly, helyettes elnök: **Emich** Gusztáv, titkárr: **Szemere** Attila; **a pénzügyi bizottságban** elnök: **Pallavicini** Ede ögróf, helyettes elnök: **Brázy** Kálmán, titkárr: **Kozma** Andor.

Pest megye e hó 10-iki közgyűlésén **Földváry** Mihály alispán tett indítványt, hogy a vármegye közönsége Jókai jubileuma alkalmából üdvözlő és 5 tagu bizottságot küld ki, mely a fővárosi bizottsággal értekezvén, a júliusi közgyűlésre javaslatot tegyen, miképen járuljon a megye az ünnep emlékéhez. Az indítványt lelkesülettel elfogadták, minden vita nélkül. — A budapesti ügyvédi kamarának is indítványt adott be számos fővárosi ügyvéd, hogy Jókait, ki 1846-ban ügyvédi oklevelet nyert, dísztagul választssa. A kamarának eddig csakis **Kossuth** a dísztagja. — **Miskolc** városa is díszpolgárrá készül választani az ünnepelt írót, a **Fazekas**-utczát pedig Jókai-utczának nevezni, azzal a vonatkozással, hogy Jókai felesége, **Laborfalvi** Róza, ebben az utczában született. — **Szatmár** városa e hó 10-ikén egyhangulag díszpolgáruul választotta Jókait.

Jókai és a szegedi hölgyek. Jókai a szegedi hölgyek Szegeden szerették volna jubileuma alkalmából üdvözölni s e végül meg is hívták levelében. E levélre szeretetreméltó választ küldött a nagy íróné **Kemény Nándorné** urhölgyhöz. A levél, melyben **Jókai** oly érdekes vallomásokat tesz, így hangzik:

Nyílt levél Kemény Nándornához.
Mélyen tisztelt Barátném! Kegyednek leányomhoz írt becses leveléből, de ma már a hírlapokból is értesültem, hogy Szeged városában egy, az én elkeztemnek szánt ünnepélyhez készülnek jövő pünkösdi napra. És hogy arra engemet is felt fognak szólítani, hogy személyesen részt vegyek benne. Bizonyára hitás érzéssel fogadom mind azt a jószágot, melylyel engem, a magyar nemzeti irodalmat, a magyar és idegen közönség megtisztel s különösen Szeged elismerése rám nézve nagybecsű, mely városhoz annyi nevezetes eseménynek emléke vonz régi és közelmúlt időkből. E megtisztelést, mely bárkit büszkévé tehet, én alázatos fővel fogadom. De megjelenésemet a május 21-iki ünnepélyre nem ígérhetem. Kegyet voltam, most sem vagyok jól. Egy év alatt háromszor ostem bele az influenzába, még pedig annak a legveszedelmebb (tűdőbajos) fajtájába, mind három esetben. Istenen kívül, csak orvosom és a hozzám tartozók gondos ápolásának köszönhetem, hogy el nem mentem oda, a hol semmi sem fáj többé. S ez a baj visszatér. Egy meghülés, egy felhevülés, egy étréni kilépés visszahozza. Utóhatásától most sem tudok megszabadulni. Ideges lettem: álmos vagyok és nem tudok aludni. éhes vagyok és nem tudok enni. Mindig fázom. Mindentől félek. Nem merek a szabadba kimenni. Egy év alatt három hónapot töltöttem szobabristomban. (Pedig nem is danoltam semmi notát.) A jó barátaim, ott a vidéken, mind erőll nem tudnak semmit; mert ez alatt is mindentelje bohóságot olvasnak tőlem a lapokban. Azt gondolják: vigan vagyok. De hisz az irás az egyedüli módszer, a mivel a bajom ellen küzdök. Ugy, hogy az orvosom, mikor reggel meglátogtat, azt kérdi tőlem legelőbb, hogy tudok-e már dolgozni? A mint az idő egy kicsit lemelegszik, el kell mennem valahova, a tengerpartra. Mennék már most is, de félek az utazástól: akár hajón, akár vasuton. Talán ahhoz összeszedem még magamat valahogy a nyáron, hogy őszszel dolognak állhassak. Nagy sorom lesz. Októberben lesz az ötven éves írói jubileumom. Ebben a hónapban hirdette ki a magyar tudományos akadémia a legelőbb munkám («Zsidó fia» cz. dráma) fölötti elismerő bírálatát. Ettől a naptól számítom írói pályafutásomat. Az ötvenedik évforduló napját (hiszem, hogy szép nap lesz) valahogy csak keresztül élem. Hanem aki azt kizsi, hogy ezután a nap után kezdődik majd még egy hónapokig tartó dinom-dánom, szakadatlan ünnepszeg: az ugyan túlbecsüli testi-lelki tehetségemet. Az aranylakodalmom után nem következnek mézeshehetek. Az első egybekelésen a muzsammal, 1843-ban ugyan keresztül tudtam volna magamat enni-inni a két magyar hazán is: de akkor sehová sem hittak; most már hinak, de most már én is öreg legény vagyok, a muzsám is vén matrona már. Jobb minékünk itthon. Hanem majd magam helyett elküldöm mindenüvé azt a remekül készült mellszobrot, a melyt most végeztt be **Zala** György művész barátom. Az legalább ott marad emlékül s a lelkelem egy darabja is vele. Kérem kegyedet, kedves barátném, legyen szives ezt a levelemt a májusra tervezett megtisztelés rendezővel közölni s ha jónak találja, a hírlapoknak is átadni. Legforróbb barátai üdvözlötem s az ég minden áldásainak kívánása mellett, önére és kedves családjára, maradjon igen há barátjai — Budapest, 1893. április 9-dikén. **Jókai** Mór.

A milenniumi kiállítás. Az 1896-iki országos kiállítás csoportjai közül a történelmi főcsoport ápril 9-ikén tartotta első ülését. A történelmi rész lesz a kiállítás egyik legjellemzőbb és legfontosabb része, mert ez t ünéti föl majd múltunkat, hagyományainkat és sok emléktünkét. A bizottság tagjai a tudomány, irodalom és előkelőség köréből valók. Tiszteletbeli elnöke **Vasary** Kólos hercegregrímás, ki az első ülésen elnökölt is, mint tiszteletbeli elnök, mert a rendező elnök, gr. Széchenyi Béla most Ameri-

rikában van. Jelen volt **Lukács** Béla miniszter is, Császa érsek, **Reiszig** Ede államtitkárr, **Németh** Imre kiállítás igazgató, **Hollán** Ernő altábornagy, gróf **Keglevich** István, **Herman** Ottó, **Szász** Károly, **Szász** Imre miniszteri tanácsos, gróf **Zichy** Jenő, **Zichy** Antal, **Szálgyi** Sándor, **Pauler** Gyula, stb. A nagyszámban megjelent bizottsági tagokat **Lukács** Béla kereskedelmi miniszter üdvözlölte. **Vasary** Kólos bíbornok kijelentette, hogy egész örömmel és egész erővel fog oda működni, hogy a bizottság harmonikus működés-e emelje a fényét ezen nagy ünnepélynek, melyhez hasonlót még egy európai nép nem ünnepelt. A bizottság azután megválasztotta alelnököknek gróf **Apponyi** Sándor, **Brankovics** György g. k. patriarkha, **Bubics** Zsigmond püspök, **Szász** Károly ref. püspök, gróf **Szapáry** Géza, **Teutsch** Dániel püspök és **Thaly** Kálmán bizottsági tagokat, előadóknak pedig dr. **Czobor** Béla bizottsági tagot.

A működési program elkészítésére albizottságot választottak. Dr. **Czobor** Béla hangsúlyozta, hogy a történelmi korszakok szerint csoportosítva be kell mutatni a történelmi emlékeket és ereklýeket, melyek hazánk kulturális fejlődésének menetét jelzik; diplomaizációk után be kell szerezni a külföldön őrzött fontosab ereklýeket; a mi a házúmagot illeti, az oly vonatkozásokat, a melyeknek látható tanuilek nincsenek meg, azokat feltüntetethetik a magyar plasztika védője, a magyar festők esztjeje. Így pl. be lehetne mutatni: **Szent** István szobrát, mely azután az esztergomi bazilikában fog díszlenni; több szobrot, valamint történelmi eseményeinkből vett képeket, melyeket egyes főpárok, vagy hatóságok rendelnének meg. Az egész történelmi kiállítás anyagát képes műben sokszorosítani lehetne, továbbá ezekről faliképeket készíteni az iskolák és óvodák részére. **Miskocsy** Viktor oly díszművet óhajtt kiadni, mely feltüntetné Magyarország összes műemlékeit. Gróf **Zichy** Jenő felemlíti, hogy néhai Trüfent utaztatott tanárokat (többek közt **Huszka** Józsefet) oly czélből, hogy a hazai emlékekből állítsák össze a magyar művész stílust; az így gyűjtött stílyrajzok nagy gyűjteményt képeznek, melyet az erredévés kiállítás alkalmából felhasználva közkinccsé lehetne tenni. Dr. **Szendrey** János tájékoztatásul felhozta, hogy a Múbaratók köre a magyar múkínecsekről nagy díszmunkát ad ki, a melyre 30—36,000 ftot irányozott elő. Gróf **Keglevich** István egyes tudósokat azzal óhajtt megbízni, hogy történelmi jelenetek korhú rekonstruálása szempontjából kuttassanak adatokat.

Szálgyi Sándor ezen eszme megvalósításától meglepő eredményeket remél. **Herman** Ottó azt kívánja, hogy a kiállítás öljje le a nép ési foglalkozás-módjait. **Marczali** Henrik csak négy korszakban kívánja feltüntetni a multat, ezek: a honfoglalás időszaka, a nemzet fénykora (a tatárjárásról a mohácsi vész) a küzdelem kora és az új kor. **Strobl** Alajos azt ajánlja, hogy plasztikailag mutassák be Árpádunk fejedelemmé választását. A bizottság végül kimondta, hogy a kiküldendő bizottság az itt felhozott eszmék, továbbá a kiállítás igazgatóságához érkezett tervek figyelembe vételével szerkesztsze meg a programot.

* **Adakozások Törs Kálmán síremlékére.** Törs Kálmán barátai és hírlapíróitársai a temetés után elhatározták, hogy az elhunyt kiváló író sírjára gyűjtés útján emléket állítsanak. Az e célra kibocsátott gyűjtőleveken eddig a következő adományok gyűltek be:

Jókai Mór 25 ft, **Hegedűs** Sándor 25 ft, **Nagy** Miklós 20 ft, **Dr. Osváth** Albert 5 ft, **D. K. P.** 2 ft, **Kazár** Emil 5 ft, **Béres** János 20 ft, **Báró** Kaas Ivor 10 ft, **Rákosi** Jenő 25 ft, **Heltai** Ferencz 20 ft, **Singer** Zsigmond 10 ft, **György** Aladár 5 ft. — **Falk** Miksa 25 ft, **Deutsch** Antal 5 ft, **Veigelsberg** Leo 5 ft, **S. A.** 2 ft, **Friedmann** Leo 5 ft, **Mandl** Mór 2 ft, **Beer** Ágost 2 ft, **Szathmáry** György 5 ft, **Polya** Ferencz szentesi gyűjtése 46 ft. (Ez összeghez járultak: **Hegedűs** Sándor 2 ft, **Kiss** Zsigmond 3 ft, dr. **Gál** Jenő 1 ft, **Jurenák** Béla 1 ft, **Hoffer** Antal 1 ft, **Sch.** J. 1 ft, **Bányai** József 3 ft, **Fekete** Márton 2 ft, **Zolnay** Károly 1 ft, **Beszédes** István 1 ft, **Szabó** Menyhért 2 ft, **Mátffy** Kálmán 2 ft, **Bánfalvi** Lajos 2 ft, **Szépe** Károly 1 ft, **Váraday** Lajos 2 ft, dr. **Csató** Kálmán 2 ft, dr. **Sulez** Lajos 1 ft, **Sulez** Lajos 1 ft, dr. **Mátffy** György 2 ft, dr. **Mikecz** Ödön 1 ft, dr. **Tasnádi** Antal 1 ft, dr. **Csató** Zsigmond 2 ft, **Sóos** Pál 1 ft, **Polya** Ferencz 1 ft. A koszorura gyűjtött összegből maradt 9 ft.) — **Bródy** Zsigmond 25 ft, dr. **Bródy** Lajos 5 ft, **Gracza** György 5 ft, **Wodianer** Fülöp 10 ft, **Légrády** Károly 25 ft. Összesen 339 ft.

A síremlék megrendelése ügyében a jövő hónapban történik intézkedés, midőn már tudva lesz a gyűjtés egész eredménye. A még begyűlt adományokról lapjaink szintén nyilvánosan fognak számot adni.

Negyedmilliósi alapítvány. **Bródy** Zsigmond, a «Neues Pester Journal» kiadó-tulajdonosa, ki már több nagyobb alapítványt tett, legújában 250,000 ftot szánt egy gyermek-kórház fölállítására. Az alapítvány kezelésével a pesti izraelita hitközséget bízza meg, s erőll levelében értesítette a hitközség elnökét

Kohner Zsigmondot, azt is tudatva vele, hogy az alapítványt elhunyt neje emlékére teszi, czíme «Bródy Adél izraelita gyermek-kórház» lesz, de a betegek felezetési költségét nélkül vehetik igénybe, hasonlóan mint a pesti izraelita kórházat.

Államosiny Szerbiában. Belgrádból ápril 14-ről meglepő tudósítást hozott a táviró. A fiatal Sándor király 14-én éjjel elfogatta **Risztics** és **Belimarkovics** regenseket és tudatta velük, hogy nagykorúnak nyilvánítja magát. A király, eddigi nevelőjének **Dokicsnak** elnöklete alatt rögtön új miniszteriumot nevezett ki. A hadsereg készenlében van. A csapatokat feleskették a király iránt való hűségre. A regensek és a volt miniszterek házaít katonai őrizet alatt tartják.

A Tarnóczy gépgyárnak a napokban ismét ünnepe volt, ugyanis a Sárosvármegye által kiküldött bizottság a hat napig tartó legrészletesebb próbák alapján vette át a megye közegészség részére megrendelt 98 db négykerékű kocsi-feszkendőket. A bizottság, melynek tagjai között volt **Breuer** Szilárd fővárosi hivatásos tűzoltó parancsnok, továbbá **Kyss** Géza, megyei tűzoltó-parancsnok is — egyetlen egy gépet sem kifogásolt, sőt azokat mind kitűnőnek találta. Ez alkalommal kijött **Abonyi** kereskedelemügyi miniszteri tanácsos is, ki örömet fejezte ki a gyár minden irányban való haladásáért és különösen megdicsérelte a haladást, melyet az új rendszerű segéd-munkagépek készítésénél észlelt.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

A Vasárnapi Ujság — frt. 8.— frt 4.— frt 2.—
A Világkrónikával együtt • 10.— • 5.— • 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok — • 12.— • 6.— • 3.—
A Világkrónikával együtt • 14.— • 7.— • 3.50
Osipán a Politikai Ujdonságok 5.— • 2.50 • 1.25
A Világkrónikával együtt 7.— • 3.50 • 1.75

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: **Gróf BETHLEN** FERENCZ, gr. Bethlen miniszter nagybátyja, elhunyt Kolozsvárt, 70 éves. Nagyműveltségű, közszereplő, álló főúr volt, a ki a szabadságharcot is végig küzdötte. Az emigrációban nagy szerepet vitt, a Klapa-légiónak törzstiszteje volt. — **Dr. HOLLAN** ADOLF, miniszteri tanácsos, a pozsonyi országos kórház volt igazgatója, **Hollán** Sándor miniszteri tanácsosnak, a postatakarékpénztár igazgatójának édesatyja, **Hollán** Ernő, nyug. altábornagy, főrendiházi tag testvére, életének 83-ik évében, elhunyt Pozsonyban. Nejét csak néhány nappal ezelőtt temették el. — **HAIMERL** János, plébános, aranyművész pap, 78 éves, **Nagy** LOZSON. — **SZULOVSKY** IGNÁC, kir. tanácsos, több országgyűlésen orsz. képviselő, majd a nyitrai megyei közigazgatási bizottság tagja, **Vittkőcezon**. — **PETROVAY** ÁKOS, Ungmegye volt alispánja, volt országos képviselő, 1848—49-diki honvédmegnagy, 70 éves korában, **Császólóczán**. — **Báró** **KEMÉNY** GYÖRGY, hosszas szenvedés után, 58 éves korában, **Landorban**. — **GOTTSCHLIG** JOZSEF lovag, a budapesti kereskedelmi testület egyik tekintélyes tagja, a «**Dietrich** és **Gottschlig**» czég egyik tulajdonosa, 57 éves korában. — **PATARI** BERNÁT, hírlapíró, a «**P. Lloyd**» párisi levelezője, **Párisban**. — **Dr. PREPELCOZAY** DEZSO, kiváló temesvári ügyvéd, Temes megye tiszteletbeli főügyésze, **Bessenyei** Ferencz, orsz. képviselő sógora. — **POHL** ORRÓ, a m. kir. államvasutak főfelügyelője, üzletvezető helyettese és az üzletvezetősek pályafeltartási és építési osztályának főnöke, 49-ik évében, **Zágrában**. — **Buziási** **EISENSTÄDTER** IGNÁC, a temesvári kereskedelmi és iparkamara, a **Lloyd-társaság**, izraelita hitközség elnöke, volt 1848—49-iki honvédfőhadnagy, Temesvári város közeletének egyik tisztelt férjisa, 63 éves korában, **Temesvárt**. — **VIRÁNYI** IGNÁC, állami főreliskolai rendező tanár, 49 éves, **Kecskeméten**.

KLEIN GYULÁNÉ, szül. **Káldy** Amália, **Klein** Gyula műgyemteni tanár s akadémiai tag neje, **Budapestben**. — **ÖZV.** **KÁSZONYI** SÁNDORNÉ, szül. **Péchy** Klára, 67 éves, **Galgón**. — **VIZABALI** JOZSEFNE, szül. **Blazsejovszky** Ida, Alsó-Ábrányban. — **ANDREJINÉ**, **Baththyány** Emma grófnő, 73 éves, **Bécsben** s holttestes a fehérmegyeyi **Szabad-Baththyánra** szállították.

Szerkesztői mondanivalók.

Éji dalok. Az utolsó dal. Nevét sikerültebb költemények alatt szerenők bemutatni lapunk hasábjain. Az első dal csinosan kezdődik, de a vége zavaros; a röpké szellő azért dűdöljön halkán altató dalt a kedves lányok, hogy a költő főnivaszot lelkét ne zavarja az álmodásban? Vagy a költő főnivaszot vágyó lelke ne zavarja a leány álmát? Az érteleme nem egészen

világos, és sem így, sem úgy nem valami sikerült. A második dalban aligha megengedhető kép, hogy a csillagfényt a mint lopva benz a ablakon az alvó leányra, még ragyogásban száll vissza az égbe. A harmadik hangulatos kis költemény. «Az utolsó dal» hozadalmas, krónikás előadásával kissé rideg, kissé száraz; bár ebben is vannak egyes költői szépségek.

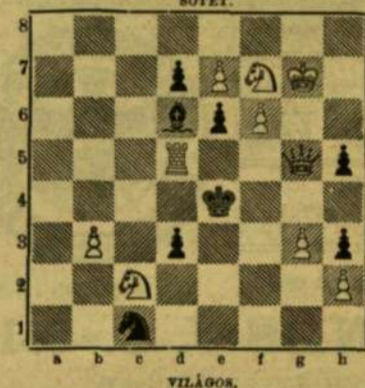
Attól. A közlendők közt soroztuk. A mi a korábban elfogadott költemény közlésének idejét illeti, azt nem annyira az időszerep hátráltatta — bár bizonyos fokig arra is tekintettel vagyunk — hanem a kiadásra érdemes költeményeknek szerkesztőségünkben folygáló nagy tömege, a melyben részint a beküldés ideje, részint az alkalmasszerzéség, részint a költemények helyes szerinti bizonyos sorrendet kell megállapítanunk.

SAKKJÁTÉK.

1769. számú feladvány. Keller F.-től.

(III. díjat nyert.)

szék.

Legjobban, legolcsóbb áron és felülmúlhatlan választékban kaphatók

MOSÓRUHA SZÖVETEK

Kollarits József és Fiai „Ypsilanti“-hoz czimzett

vászon-, fehérnemű-, szövött- és mosó-áru széküldési áruházban Budapest, IV. ker., Váci-utca 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. — Minták kívánatra ingyen és bérmentve.

Leszállított méterárak:

Jól mosható karton	—30	—20
Fantasia levantin	—40	—30
Valódi francia levantin	—50	—40
Valódi francia batist	—65	—45
Valódi francia szatén	—85	—55
Atlasz szatén	—65	—45
Atlasz kasmír	—65	—45
Jól mosható seif	—45	—30
Angol és áttört seif	—65	—40
Férfi ing kreton	—45	—35
Férfi ing oxford	—45	—35
Férfi ing serge	—50	—40
Valódi francia de laine	1.	—65
Valódi francia flanel	1.30	—90
Selyem pongó	—140	—95
Jól mosható veles	—45	—30
Divat veles	—85	—40
Oxford veles	—45	—30
Flanel veles	—65	—45
Norma' egyssínű diagonál	—45	—30

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőket és májfoltokat, valamint bőrtisztáltságokat biztosan eltávolítja az

Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csak a

DIENES J. C.-féle

gyógyszertárban

Eszéken, felsőváros.

- 1 tégely Spitzer kenőcs ... 35 kr.
- 1 üveg „ mosdóvíz ... 40 kr.
- 1 darab Salvator szappan ... 50 kr.
- 1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelemztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kértük a t. cz. közönség csakis Dienes-féle eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

Kinek van szeplője?

vagy bármely folt, vagy pattanas az arczán? Az teljes biztonsággyal fordulhat annak eltüntetésé végett a világhírű **Serail arczkenőcs**hez, mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztáltságot, hanem az **arczobort vakító fehérre, tisztává és üdévé teszi.** — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr. Ugyanott kapható: Vasas chinabor, gyengesség ellen. Pepsinbor, rossz emésztés esetén. 1 üveg ára: 1 frt 20. 5 üveg franko küldve 6 frt o. é.

Rozsnyay Mátvás gyógyszerész, Aradon.

Az arcz szépségét legbiztosabban megszerzi és fentartja

Leichner Zsirpora

Leichner hermelin-pora

E híres arczporok a legmagasabb női körökben s a legelső művésznők által előszeretettel alkalmaztatnak; a bőrt élis vagy poros levegő ellen megvédik, s fiatalos, viruló kinézetet adnak neki. Csak zárt szelencékben a gyárban: **Berlin, Schützenstrasse 31** és minden illatszerekkereskedésben.

Övakkodjunk az utánzatoktól.

ILLATZ-VEGYÉSZ, s. kir. udvari szelencék szállítója.

LEICHNER L. 5190

NYERS-VASELINE
legjobb borszir.

Just és Tarsa, Bécs XII/2 pléh szelencé 4 kilo üstös súlyban, bérmentve, a bérudalom minden postálós mássá frt 2.50 posta utánvétel. 25 vagy 60 kilo között, a 40 illetve 35 kr. árral kiküldik Bécsből v. Zombó (Erdélyben) elvittve. Lovszelencéknek his csomagolások.

Trencsén-Teplizsi kénés fürdő.

A felső magyarországi Kárpátok gyöngye, **Tepla Trencsén-Teplizs** vasuti állomástól 20 legújabb kénés fürdő, 28 egész 31° R. természetes meleg forrásokkal. Pompás felvessél, gyönyörű erdei vidéken. Hatásos csász. kőszelvény, bennlakások, ideghajók, ischias, idült bőrbajok, csontok, a csontok nekrosisa s más nyelimen minden törvénynek megfelelő, olcsó lakások. Hangversenyek, színház. 36 ivóvíz, jeles konyha jutányos árak mellett. Május és szeptemberben naponta 2 frtért szoba, fürdő és egész étkezés. — **Wörst**: Ütemeltó Trencsén-Teplizsben (nietűl) minden kényelm. kapható. **Képes tervezeteket ingyen küld.** a fürdő-igazgatóság: **Krepler F.** igazgató.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam.
Kir. szab. Svédhonra. 4867

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak nyeregnyelvény csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetően pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérre és gyöngyösdé válik. Ezen balzsam kisméltja az arczon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczsint, a bőrnek fehérséget, gyöngyöséget és üdéséget kölcsönöz; a leg- rövidebb idő alatt eltávolítja a sepeket, májfoltot, anyajegyeket, orrvérseget, bőrrákt s a bőr minden más egyéb tisztáltsásgát. Ara egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyöngyösdé s finomá teszi s hivatta van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ara 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerész.

FÜRDŐ ÉS GYÓGYINTÉZET
CSÁSZÁRFÜRDŐ ROSENHEIMBAN.

A münchen-salzburgi vonalon. — Magassága 446 méter a tenger színe fölött. — Az első legnagyobb és legkényelmesebben berendezett **KNEIPP-féle intézet**, az orvosi tudományok minden gyógyszerközzel felszerelve. — Ajánlatos ideg-, mellbajknál, vérszegénység, elhízás, csász., szagatás és ni bajknál. — Ásvány-, moor-, iszap-, homok- és napfürdők. — Rendelő-orvos: **Dr. Bernhuber F.**, ezélt 2 évig Wörishöfenben volt fürdő-orvos. **Prospektus ingyen és bérmentve.**

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KISFALUDI
KISFALUDY SÁNDOR
MINDEN MUNKÁI.

Negyedik kiadás. Kiadja Nyolcz kötet.
ANGYAL DÁVID.

A költő aczélmetszetű arczképeivel.

Ára fizve 12 frt.

Legjobb és Leghírnevesebb
Pipere Hölgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATZSERÉZSÉ
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

Hidegvíz-gyógyintézet
St. RADEGUND

Stajersországnban, 2 órányira a gráci vasuti állomástól. Gyönyörű fekvéssel magas hegyekben, kiterjedt fenyveseknek közepette. Enyhé, edző éghajlat, kitűnő ivó-víz, svéd gyógytornaszat és masszage, kényves lakások, 22 gyökény és villában. Olcsó árak. Látogatók száma évenként 900; az orvos magyar.

Fürdő-évad április hó 1-től november hó közepéig.

Bővebb felvilágosítást a gyögmód, kóralakok — árak s egyéb körülmények felől egy prospektus ad, mely kívánatra ingyen megküldetik.

Dr. Ruprieh Gusztáv, igazgató-orvos.
Dr. Novy Gusztáv, intézet-tulajdonos.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TAINE HIPOLLIT ADOLF

nyilvános előadásai a művészetekről a l'ecol edes-beaux-arts-ban.

Az eszmény a művészetben.

Franziából fordította
Harrach József.

Ára fizve 80 kr. — Olcsó kiadás ára fizve 30 kr.

Az olasz művészet bölselete.

Franziából fordította
KÁDÁR BÉLA.

Ára fizve 20 kr.

A görög művészet bölselete.

Franziából fordította
Dr. Ferenczi Zoltán.

Ára fizve 30 kr.

A németalföldi művészet bölselete.

Franziából fordította
Dr. Szántó Kálmán.

Ára fizve 30 kr.

BALATON-FÜRED GYÓGYFÜRDŐ

Zalamegyében, Magyarország!

Posta-, távirtda helyben.

Fürdő-idény kezdete május 21-től szeptember végeig.

Tiszta öndús, enyhé, egyenletes tóparti levegő; égvényes-, sós-, szénsavas-, vasas források; juhsavó-, tej-, szőlő-, masszage-gyögmód; szénsavas melegpezsgő és szénsavas hidegfürdők, gőzfürdő, zuhanók, balatonvári hidegfürdők és uszodák; orvosi tekintélyek által igen ajánlva: vérszegénység, görvély-, gümőkór-, csász., köszvény-, légzervek hurutos bántalmái, rekedtség, vérköpés, gyomor-, bélhurut-, máj- és lépnyelenség, női bajok és idegbántalmakban.

Elsórángú fürdőintézet.

Hegyektől védett gyönyörű fekvés, díszes és czél szerű berendezés, gyógyterem, sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, tereze, szini előadások, hetenkint táncmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsónakázás, Elegans lakások az Erzsébet-, Klotild-udvarokban és a Grand Hotelben; csinos nyaralók. Jó és mérsékelt étkezés, table d'hotle, couvert 1 frt 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és augusztus 20-tól a saison végeig a lakások 30%, az étkezés 20% olcsóbb a Grand Hotel éttermeiben.

Vasuti állomás Siófok és Veszprém. Siófokról gőzhajón 1 óra. Veszprémtől bérkocsin 1 1/2 óra. Vasuti saisonjegyek 33 1/2% kedvezményvel, menettíri jegyek, — 3 napra — féláron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk. A fürdőintézet rendelő főorvosa: **Dr. Huray István.**

Lakásmegrendelések — előleg mellett — Kovács Abel fürdőigazgatóhoz intézendők Balaton-Füredre.

Balaton-Füred ásványvíz, mely mint étrendi víz is igen kedvelt, — főraktár **Edeskuty L.** ásványvíz-szállítóval Budapesten. Kapható Szemerey Jánosnál Veszprémbe, és Birkmayer Lajosnál Székes-Fehérvárott.

A fürdő-igazgatóság.

Szent-László gyógyfürdő

Püspök-fürdő.

Nagyvár mellett, posta-, távirtda-, vasut-állomás.

Hazánk egyik legrégibb gyógyhelye, számos természetes meleg (28—33 R°) leforrásokkal, új artézi kútval, (33 1/2 R°) ezen források feletl vannak építve csinos és czél szerű berendezéssel a tükör-, medence-, kabin-, kád- és mór földes fürdők.

E leforrások használatára fürdőszobára javálva van: kevény és idült rheumatikus bántalmaknál, ízületi lóhoknál, méh, has és mellüri savós iszadmányoknál, a vesebántalmak kezdeti szakában, epe- és hólyaghurtnál, apoplexia után visszamaradt hűdéseknel, ideg-bántalmaknál.

A mór fürdők használatára kitűnő gyögyeredményt mutat: sápkórnál, vérszegénységnel, a női ivarszervek különféle bántalmaknál.

Ivó gyögmódnál jó sikerrel használatik gazdag Calcium-sós tartalmával fogva, görvély és angolkórnál a légzőszervek, gyomor- és epevezeték hurrtjánál.

A vendégek szórakoztatására szolgál az árnya: erdő szélen épült csinos gyögyterem, társalgó-, ét- és tánc-teremmel, kávéházzal, fedett terasokkal, könyvtár, fővárosi és vidéki hírlapok, zongora, billiárd, jól rendezett sétányok, a nagykeresztes park és árnya erdőben fedett sétány, tekepálya, társas e-tályok, gyakori táncszünetek, naponta 3-szor tereze és társas kirándulások a Somlyóhegy vadregényes vidékére.

Évad: május 1-től október hó végeig. Főevad: junius 1-től augusztus hó végeig. Elő- és utó-évad 50% árkedvezmény a lakozókaknál. Kitűnő konyha: **Demetrotits Miklós.** Szoba-árak 40 krtól 3 frtig.

Orvos: **DR. TILKOR LAJOS.**

Bővebb tudósításokkal szolgál a fürdőigazgatóság.

Évek óta csillapító közhvényfolyadék, vény, csusz és lázcsökök ellen.

Kwizda-féle közhvényfolyadék

Égész palacszkával 1 frt o. é., fél palacszkával 60 kr. — Kapható minden gyógyszerárban. — **Fő letét: ker. gyögyész. Kornouburgban. Magyarországi főraktár Bpest Török József gyögyész.**

Valódi szellőztetés,

nyáron hűvösebb levegő, királt a hálószobában: telen jobb meleg-olcsóság **Onmü-ködő szellőztető**, 2—12 rugós (kappi) minden méretűbe alkalmas; hátul lég-ürin záródva a vak állóval be-állítja ki a füstöt és rossz levegőt; nappali s háló szobák, konyhák, éléskamrák, piacok- és irodákban nélkülözhetlen. 8—12 méter, 4x6 méterre 1—6 rugós szellőztető 12 méter, előcséges. Horzavetetésre, szitán 6 m.-től kezdve, kérünk tervzlatot. — Tervezt ingy. Nepp J., 20 és 60 szalmérű, Leigog-Flugplatz.

Legjobb védőszer járványos betegségek ellen!

Regedei

SAVANYÚVÍZ

Regedei savanyúvíz gyógyító hatással rendelkezik.

Olcsó árak.
Leírások ingyen.

Igazgatóság: **Bad Radein, Styria.**
Főraktár Budapest, V., Lipót-körút 21-a.

Magyar kir. államvasutak.
(A cs. kir. szab. déli vaspálya társaság, a cs. kir. szab. bécs-potten-dorf-bécsúj helyi vasut, spiefeld-radkersburgi és radkersburg-luttenbergi h. é. vasutak hozzájárulása a díjszabás I. részéhez.)
A cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság, a bécs-potten-dorf-bécsúj helyi vasut, továbbá a spiefeld-radkersburgi és radkersburg-luttenbergi h. é. vasutak az osztrák és magyar vasutakon f. évi január hó 1-től érvényes díjszabás I. részhez f. é. április hó 1-től kezdődőleg hozzájárultak s ehhez képest az ezen díjszabásban a gyors- és teherárak stb. szállítási néve fennálló határozományok a nevezett vasutakon is érvénynyel bírnak. Budapest, 1893. április hó 11-én.
A m. kir. államvasutak igazgatósága a részes vasutak nevében.

MAGYARORSZÁGI LEGNAGYOBBI ÉS LEGIDŐBB HIRNEVŐ ÓRAÜZLETE.

Alapítva 1847.

Brausweller János

Szegeden C. s. kir. kiadásilagason

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan megkezeztetnek.

GANZ ÉS TARSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntözö-zsilipeket, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlóhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alag-csőveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, özölöpverő gépeket, anyagszállító kocikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindenemű zúzógépek.

5174 132. sz.

BUDAPESTI CZÉGEK.

KOLLERICH PAL ÉS FIAI
első magyar 4999
sodronyszövet-fonat és
szitaárú-gyára
IV., Ferenc József-rakp. 21.
Ajánlja számos kiállításon első
díjakkal kitüntetett gyártmányait

Fényképezési készülékeket
műkedvelők számára, legújabb uti
távosöveket kitűnő szemüvegeket
és orrosptetőket, megvizsgált maxi-
mal-lázhőmérőket, Aneroid (lég-
súlymérőket) szabadalmazott rajz-
eszközöket ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Fájós lábakra
ajánlom készítményeimet
GERŐ ADOLF
cipészemester
V., Fűrdő-utca 2. sz.
Dianafűrdő-épület.

Legmagasabb
PÉNZ-KÖLCSÖNÖK
SORSJEGYEKRE
és egyéb
ERTÉKPAPIROKRA
előzőbb mint bárhol kaphatók

KORMOS GYULA
ÉS TÁRSA
bank- és váltó-üzletében,
BUDAPEST,
V. Dorottya-utca 5. szám.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- és külföldi
műiparúrok raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kisvártára új nagy képes ár-
jegyzéket bérmentve küld.

Toronyórákat
legelőbbban, legújabbban és legjob-
ban készít:
Mayer Károly L.
órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindennemű érték-
papirokat és pénznemeket.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Peronospora feskendők,
ruggyanta pótlók, ferci feskendők,
és kutak raktára.

Neuschlosz Ödön és Marcel
parket-gyára. Budapest, V., Felső-rakpart 10.
Ajánlja kitűnő minőségű puha- és keményfa padozatait.
Számos kitüntetés. Nagy készlet.
Mintalapok, árjegyzékek ingyen és bérmentve.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban
Legjobb és legelőbb sorvető-gépek,
már is 12,600 példányban elterjedve.
Mindennemű gazdasági gépek nagy választékban!
Főraktár: Budapest, VI. ker., Váci körút 21-ik szám.

TALÁLMA NYOK szabadalmazását esz-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. Telefon.

A MAGYAR ASPHALT RÉSZV. TÁRSASÁG
Andrássy-út 30.
Elvállal nedves lakások szárazzáttételi
és minden néven nevezendő asfalt-
burkolási munkákat.

VÉRTESSI SANDOR
ndv. illatszertár „Vénuszhoz“
Kristóf-tér 8. sz. a. Budapesten.
Ajánlja gazdagon felszerelt illat-raktárát, mindennemű angol és
francia illatszereket, hajkenőcs, olaj- és szappan-neműeket,
egységes nagy választékban bel- és külföldi toalette-cikkeket.

17. SZÁM. 1893. BUDAPEST, ÁPRILIS 23. 40. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
félévre 2.50
Külföldi előfizetésekre a postalg
meghatározott viteldij is csatolandó.

A VÁLSÁG SZERBIÁBAN.

Az utóbbi időben Belgrádból érkezett hírek már sejtették a közönséggel, hogy ott valamiképpen oly fordulatnak kell beállania, mely a tarthatatlan és egészségtelen állapotoknak véget vet. E fordulat előidézését a szerb politikusok részéről várták, és senki sem volt elkészülve arra, hogy ezt az ifjú Sándor király, kit még Európa-szerte gyermekszámba vettek, maga eszközölje. Igazi meglepetést csupán ez a körülmény okozott. Kereshetik a tanácsadókat, a segédkezet nyújtókat bárhol, mondhatja bárki is, hogy az egész államcsíny szerzője Milán király, Dokics vagy bárki más: az bizonyos, hogy a végrehajtást az ifjú Sándor király eszközölte, és úgy hajtotta végre, hogy eljárása nemcsak bámulatot, de tiszteletet is kelthet iránta mindenkiben. A szerb államférfiak azt állítják, hogy a király atyja, Milán, nem lett volna képes annyi önmegtágadást, akkora hidegvért s oly nyugalmat tanusítani a végzetes perczben, mint a fiatal Sándor; pedig az összes előkészületek e czélra 36 órát vettek igénybe és a nevezetes vacsorán nemcsak a mit sem sejtő miniszterek, de a mindent tudó kis király is jóízűen falatozott és szemének egy hunyorítása sem árulta el azt, hogy mik vannak készülöben. Emberfeletti erőt kölcsönzött a királynak az a tudat, hogy országának, népének nyugalma, szabadságát, saját magának pedig veszályban forgó trónját menti meg a végzetes esütörtök-éjszakán. Dokics miniszterelnök azt mondá nekem boldogságtól ragyogó arccal: »A világtörténetben páratlanul áll az az eset, hogy koronás király azért csináljon államcsínyt, mert a törvényeket, az alkotmányt meg akarja védelmezni és a népnek törvényei által biztosított szabadságát visszaadni.« Soha Szerbiában nagyobb lelkesedéssel nem hangzott fel az »Éljen a király!« kiáltás, mint most; és a mi felhangzott Belgrád városában, azt százszorosan visszahangozta a közeli Avala-hegy, a távolabbi Rudnik-hegység, a Sumadia öserdői és

zúgta végig az egész ország le Vranjáig »Éljen a király!« Az idegenek, kik Belgrádba jöttek esitt felfordulást, zavart hittek találni, csodálkozva hajattak végig a széles utcákban, melyek egy csendes város képét nyújtották. De semmi sem lephette meg az idegeneket jobban, mint Sándor király személye. Mindenki gyermek-arcot, gyermek-alakot várt, kinek ártatlan képe azt fejezi ki, hogy őt gyermekjétkéknél egyeb alig érdekelteti, s e helyett egy delezeg ifjú tünt fel fényes katonai ruhában, egy büszke levente, kinek nyájasan mosolygó arca a komoly férfiaság külső jeleit tünteti fel; — arczát körszakáll ékíti, melynek sötét színe még jobban kiemeli finom arczának fehérségét. A ki Sándort látja, az benne nem gyermeket, hanem a szerbek királyát, igazi királyt látja, a ki már önállóság is gondolkozik és ha a szükség úgy hozza magával, önállóság cselekszik is.

A külföldet kellemesen lephette meg, hogy az államcsíny vérontás nélkül ment végbe. A válság könnyen és gyorsan folyt le, mert lelkeből megutálta a szerb nép a liberális párt zsarnoki uralmát és Risztics regens politikai furfangjait. És az ifjú király első önálló tette az volt, hogy alattvalóit ezen urak hatalma alól felszabadította és trónját, mely az elkeseredett pártvillongás közepette már-már veszélyben forgott, megmentette.

Az új kormány fő jellemvonása, hogy kiváló szakképzettségű férfiakból áll, s a miniszterek mind a király bizalmas emberei.

Dr. Dokics Lázár miniszterelnök éveken keresztül közvetlen a király személye körül volt; egyenes, nyílt őszintesége, férfias jelleme az udvarnál épen úgy, mint a népnél ismeretes. Dokics európai műveltségű ember és tulajdonságainál fogva szinte predestinálva volt arra, hogy nemzetének és királyának ezt — a nagyon fontos szolgálatot tegye.

Dokics belgrádi születésű. Igen szegény szülők gyermeke, atyja a »városkapu« nevű külvárosban mézeskalácsos volt, ki gyermekének nevelésére sok gondot fordított, de kevés anyagi áldozatot hozhatott. A kis Lázár azonban már kis fiú korában kitűnt nagy szorgalmával és éles felfogásával. Mint diák, az iskola legelőbb növendéke volt és állami ösztöndíj segélyével a bécsi egyetemen hallgatta az orvosi tudományokat. Nem avatkozva semmiféle politikába, egészen a tudományoknak szentelte magát, s egyetemi tanulmányai befejezése után, mint orvos telepedett meg Uzszicán s ott egy művelt lelki, de szegény tanítónót vett feleségül. Majd a belgrádi iskola tanára lett, több jeles munkát írt és fordított s kiváló érdemei elismerésül az államtanács tagja lett. Mint ilyen lett a trónörökös nevelője, ki úgy Milán, mint Natália bizalmát teljes mértékben bírta. Dokics figyelemmel kísérte a liberális párt üzenetét és nem mulasztotta el egyrészt Sándor királyt, másrészt Milánt a szerbiai állapotokról felvilágosítani. Miként eszközölte ki az államcsíny számára a jóváhagyást, csak később fogjuk megtudni. Márczius 26-dikán

Legújabb belgrádi fénykép után,
SÁNDOR SZERB KIRÁLY.

WEINWURM ANTAL
tenyképezés első magyarországi
chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3.
készt mindennemű
czinkedzésű díczet
autotypia, phototypia,
chemigraphia és chro-
motypia útján. Alap-
rajzok, térképek, há-
lósztok fotolitographia-
lapon a
legújabb
nyom-
ásban sok-
szorosít-
tattak.
Külön
berendezés
házonkívül
való fény-
képfelvéte-
lekre.

Csak 10 forint!
Acort-citera.
Egy óra alatt megművelhető.
Hossza csodálatos. Ami lakó-
val, dalokkal, gyűrt, kules és
kartonnal együtt 10 frt. Hozzá
60 népdal és chorál, frt 1.20;
tánc-, induló- és operakalendár,
frt 1.20; tróli dalok frt 1.20;
egyházi énekek, frt 1.20. Hang-
jegyzék 60 kr. Hangsíp 30 kr.
Láda 45 kr. Képes tervek sok-
számos kézzel levéllei ingyen
és bérmentve.
Hennig Alfred, Lipece.
Csak a következő horstati bis-
tosít a valósággrát.

**Hirdetések elfogadta-
nak a kiadó-hivatal-
ban, Budapesten, IV.,
Egyetem-utca 4. sz. a.**

Mauthner-féle Margitszigeti
Mauthner-féle Kiállítási
FÜMAGYAK
23
kitün-
tetés.
MAUTHNER
Alapítottatott 1874.
MAUTHNER ÖDÖN
magkereskedésében.
FÜZLET: Andrássy-út 23. **BUDAPEST,** **FIKÖZLET:** Koronaherceg-utca 18.

PSERHOFER J.-féle gyógyszer-tár
Bécsben, I. kerület, Singerstrasse 15. szám alatt „zum goldenen Reichsapfel“
vértisztító labdacskai
melyeket azelőtt »Egyetemes labdacskok«-nak neveztek jogosan megér-
demlik ez utóbbi nevet mivel ezek a labdacskok nagyon sok betegségben használhatók
kitűnő hatással. Ezek a labdacskok sok évtized óta vannak általánosan elterjedve és ke-
vés olyan család van, mely egy kis készletet ne tartana otthon ebből a kitűnő há-
szerekből. Számos orvos ajánlja ezeket a labdacskokat háziészernék különösen ama bajok
ellen, melyek rossz emésztés és székrekedés által támadnak, u. m.: epikerin-
gés zavara, májba, bélyengeség, felfújódások, az agyban való vértolu-
lás, aranyér eseteiben stb. Vértisztító tulajdonságuknál fogva különösen jó hatással
vérzékenységben és az ebből eredő betegségekben: sápadtságban, ideges
fejfájásban stb. A vértisztító labdacskok hatása enyhe, fájdalomat nem okoznak és így
a leggyöngébb betegek és gyermekek is bizvást bevehetik.
Ezen vértisztító labdacskok több mint 100 év óta tiszta és hamisítatlan minőségben
kaphatók az »arany birodalmi almához« címzett gyógyszer-tárban Bécsben Singer-
strasse 15. szám a., és egy 15 szem labdacskot tartalmazó doboz (skatulya) ára 21 kr.
o. é. Egy csomag, melyben 6 doboz van, 1 frt 5 krba kerül; bérmentetlen utánvételi
küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.
Az összeg előbbeni beklüldésénél (mi legelőbbban postautalványval eszközöltetik)
bérmentes küldéssel együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 cso-
mag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 forint 20 kr. és 10 csomag
9 frt 20 krba kerül. — E kívül még mindennemű megbízások elfogadhatók s a
leggyorsabban és legelőbbban teljesítetnek az »arany birodalmi almához« cím-
zett gyógyszer-tárban: Bécs, Singerstrasse 15. sz. a.
Csak azon labdacskok valódiak, melyeknek használati utasítása
J. Pserhofer aláírással van ellátva és ezen aláírás minden doboz
födélén erősen van nyomtatva. Raktár Budapesten, Török József
gyógyszer-tárban, Király-utca 12. sz. a.

KOTZÓ PÁL
Gépészmérnök BUDAPEST Üllői-ut 18. sz.

Ajánl 2 1/2, 3, 3 1/2 és 4 lóerejű szücs cséplő-készleteket, továbbá 4, 5, 6, 8,
10 és 12 lóerejű szücs cséplő-készleteket hosszú szalmazókkal, alsó
szelvelővel és rendkívül nagy felületű rostálkál, árpahéjazó és választó-
hengerekkel. — Fa- és szénfűtésre és eredeti szalmafűtő-gőzmozgonyokat. —
Továbbá R. Garret & Sons felülmulhatlan 40% tüzelőanyagot takarító
Compound-gőzmozgonyait. — Legjobbnek elismert »Brantfordi« ümőkődő
amerikai kéveköztő aratógépeit. — Eredeti amerikai szénagyújtó I vagy
2 ló befogására alkalmazható kombinált rúddal. — Sorvető és szorvató-
gépeket és minden egyéb kisebb gazdasági gépet.
Jutányos árak és kedvező feltételek.